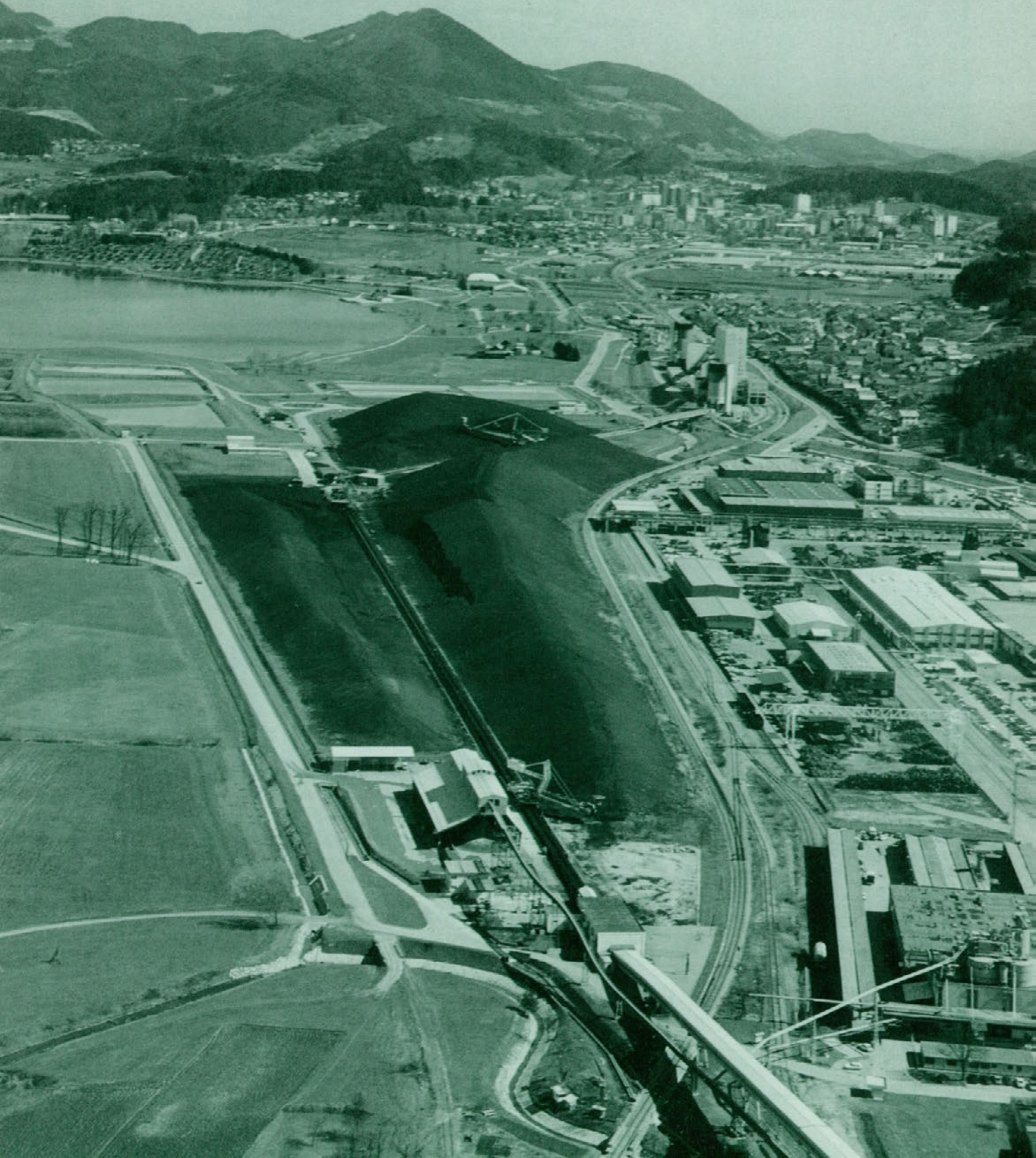

OSREDNJA
KNJIŽNICA
CELJE

RUDAR

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 3, APRIL 1999, LETO XXXIII

Izdajatelj**Premogovnik Velenje****Ureja uredniški odbor**

Božena Steiner, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Ivo Hans Avberšek, Aca Poles, Peter Pušnik, Boris Potrč, Jože Kožar.

Glavna urednica

Diana Janežič

Novinarka in lektorica

Dragica Marinšek

Oblikovanje

Ivo Hans Avberšek

Grafična priprava

NAŠ ČAS, d.o.o. Velenje

Tisk

Grafika Bizjak Velenje

Naklada

4000 izvodov

Naslov

RUDAR, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. (063) 853-312 int. 18-15, fax (063) 854-986, E-mail Diana.Janezic@rlv.si

Rudar je vpisan v register časopisov in se po mnenju Ministrstva za informiranje z dne, 14.2.1992, št. 23/67-92 šteje za izdelek iz tarifne številke 3, tč. 13 Tarife prometnega davka, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po 5-odstotni stopnji.

Glasilo Rudar je brezplačno.

Prihodnja številka Rudarja izide **konec maja**. Prispevke zanj lahko pošljete v uredništvo najpozneje do 19. maja 1999.

Naslovnica

Pogled s ptičje perspektive

foto:

Ivo Hans Avberšek

strani 4 - 7

Letošnje leto je pri načrtovanju in izvajanju delovnega načrta v podjetju v mnogočem ne- navadno, predvsem se moramo sproti prilagajati zahtevam po premogu. Večja nihanja v količini odkopanega premoga po mesecih povzročajo v premogovniku več težav, prav zato smo dinamiko letošnjega odkopavanja premoga skrbno načrtovali in jo prilagodili poteku remontov v TE Šoštanj. Skrbnega načrtovanja svojega dela v letu 1999 pa so se lotili tudi v Gostu, kjer so lansko poslovno leto sklenili z dobičkom.

strani 8, 9

Na letnem sestanku aktiva invalidov so ugotavljali, da število invalidov zadnji dve leti narašča počasneje, da je bilo lani v podjetju zaposlenih 842 invalidov, kar je 22 odstotkov vseh zaposlenih, zaradi zmanjševanja staleža pa je delež invalidov med zaposlenimi še vedno visok. Vzpodbudno je, da je pred leti uveden projekt "skrb za zdravega delavca" že obrodil sadove in trende bolniških izostankov in nesreč pri delu obrnil navzdol.

strani 13 - 15

V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani so marca proslavili 80 let študija rudarstva in geologije ter 60 let študija metalurgije na Naravoslovnotehnični fakulteti Univerze v Ljubljani. Te visoke obletnice pričajo o pomenu teh tehničnih poklicev, ki so se jih zavedali takoj po 1. svetovni vojni in da so prvi rodovi diplomantov rudarstva, geologije in metalurgije pravzaprav postavili temelje industrijskega razvoja Slovenije. Danes zanimanje mladih za študije tehničnih ved upada in s pomanjkanjem tehničnih strokovnjakov bo naša pot v Evropsko unijo še težja.

stran 24, 26, 27

Življenje je v naših predstavah in tudi sicer povezano z gibanjem. Vse, kar je živo se giblje in bolj, kot je živo, živahnejše je gibanje. Zaradi neusmiljene tekme s časom pa z leti na žalost noge zamenja avtomobil. Naše gibanje postane tako vse skromnejše. Pomlad je letni čas, ko se veliko lažje odpravimo od doma v naravo, ki nas s svojo prebujajočo lepoto napolni z optimizmom in pogumom, da dosežemo spremembe, ki si jih želimo. Sonce je že ogrelo ozračje, dnevi so precej daljši in v Velenju imamo res srečo, da nam ni treba daleč in že smo v naravi. Zato na pomlad odprite vrata in stopite v naravo!

Spoštovane sodelavke in sodelavci!

O maju, mesecu cvetja, ljubezni, toplih sončnih žarkov je že bilo toliko lepega napisanega in povedanega, da to daje človeku še posebej prijeten občutek ob njegovem prvem dnevu, ko praznujemo praznik **dela**.

Morda niti ni toliko pomembno, da gre na ta dan za zgodovinski spomin, kot je pomembno, da daje delo človeku hkrati pogoj za preživetje in smisel življenja. V vsem tehnološkem razvoju, ki zlasti v zadnjem obdobju nebrzdano hiti, ostaja v ospredju človek z vsemi svojimi fizičnimi in intelektualnimi sposobnostmi, ki jih uresničuje in razvija z delom. In samo delo je tisto, ki človeku daje ponos in dostojanstvo.

Tega smo se pri nas začeli zavedati šele v zadnjih letih, ko je pričela tudi Slovenijo preplavljati brezposelnost, ki nas še posebej prizadene na vsakem koraku, ko srečujemo mlade, ki so brez dela. Ali smo ob tem nemočni ali to pomeni izgubljanje zaupanja vase ali pa imamo še kakšen razlog za optimizem?

V Premogovniku Velenje in v njegovih družbah imamo razloge za zaupanje v prihodnost. V to nas pričujejo bogate večdesetletne izkušnje, jasna razvojna vizija in trdne opredelitve, ki so zapisane v strateških ciljih našega podjetja. Naši cilji postavljajo v ospredje socialno varnost zaposlenih, varno delovno in prijazno življenjsko okolje ter skrb za zaposlovanje mladih. Ti cilji niso enostavni in njihovo doseganje ni odvisno samo od nekaj posameznikov, ampak od prizadevanj slehernega člana kolektiva.

Naši načrti, naša skupna hotenja in naša skupna prizadevanja nas morajo povezati do te mere, da bomo kljub težkim časom ali pa predvsem zato ponosni, da smo zaposleni v našem podjetju, da bomo še bolj gojili medsebojno spoštovanje in zaupanje.

Tudi na ta način bomo branili in ohranjali dostojanstvo, ki nam ga omogoča delo. Tudi z nekaj patetike lahko rečemo, da je letos zadnji prvi maj, ki ga praznujemo v tem stoletju (in tisočletju), ki je bilo zaznamovano z največjimi razvojnimi spremembami, vendar pa bomo imeli manj težav z nostalgijo za starimi časi, če se bomo znali pravilno spoprijeti z izzivi časa, ki prihaja.

V zadnjih mesecih smo kar pogosto rekli, da bo letošnje leto, po lanskem uspešnem, izredno težko. Nižja proizvodnja zaradi daljše zaustavitve največjega bloka v TEŠ, nerazrešeni problemi z Nuklearno elektrarno Krško, uvedba davka na dodano vrednost... in nenazadnje dogodki na Balkanu so prav gotovo problemi, ki jih čutimo in s katerimi se moramo spoprijeti.

Vendar naj naše praznične prvomajske dni in naš vsakdanjik spremlja med rudarji tako tradicionalno in znano tovarištvo, zaupanje v naše moči in sposobnosti ter zaupanje v kolektiv, v katerem delamo.

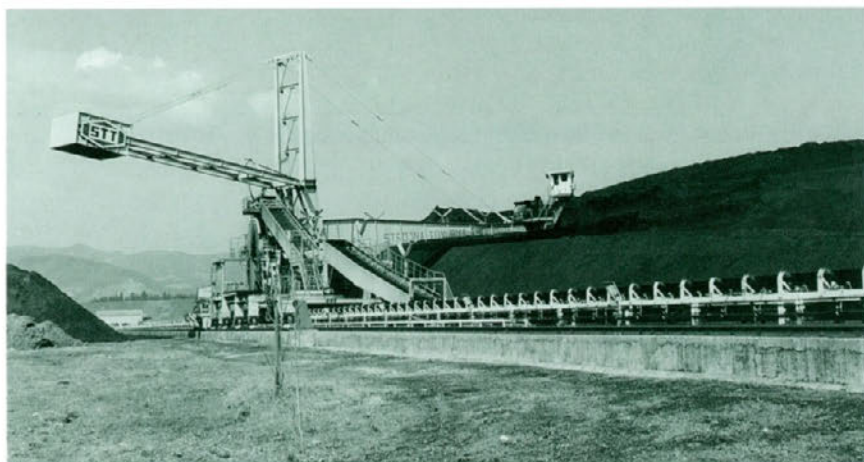
Vsem sodelavkam in sodelavcem v Premogovniku Velenje in v njegovih družbah čestitam ob 1. maju, prazniku dela ter njim in njihovim družinam želim prijetno praznovanje.

Franc Druks,
predsednik Sindikata
pridobivanja energetskih surovin Slovenije

Mag. Marjan Kolenc o letošnji dinamiki odkopavanja premoga

Velika nihanja

Letošnje leto je pri načrtovanju in izvajanju delovnega načrta v podjetju v mnogočem nenavadno, predvsem se moramo sproti prilagajati zahtevam po premogu. Večja nihanja v količini odkopanega premoga po mesecih povzročajo v premogovniku več težav, prav zato smo dinamično letošnjega odkopavanja premoga skrbno načrtovali. Kako, o tem tehnični direktor mag. Marjan Kolenc.

Rudar: "V prvih treh mesecih je bilo odkopanega milijon 1800 ton premoga; največ v januarju, v februarju in marcu pa je bil odkop nižji. Kako ocenjujete odkop premoga v prvih treh mesecih?"

Kolenc: "V celoti gledano se je odkop premoga v prvih treh mesecih gibal v skladu z letnim načrtom. V januarju je bil nekoliko večji od načrtovanega, kar je prineslo 130.000 ton nadplanske količine. Vendar je že v februarju in marcu bil odkop nižji, kar smo prav tako načrtovali zaradi skrajšanja odkopne fronte. Obratovanje sta zaključila odkopa v jami Pesje in L2 v severozahodnem krilu jame Preloge!"

Rudar: "Za april je v 16 delovnih dneh tudi načrtovan nižji odkop, poleg tega ne dela noben odkop v jami Pesje. Zakaj?"

Kolenc: "Za april smo z letnim delovnim načrtom že predvideli podaljšane prvo-majске praznike, to pa prinese malo delovnih dni. V Jami Pesje sedaj ne obratuje noben odkop, ker je odkop D na koti +10 zaključil z obratovanjem v sredini marca, montaža novega odkopa na koti -5 pa poteka v aprilu in odkop naj bi pričel z obratovanjem okoli 10. maja. Takrat bo proizvodnja tudi bistveno povečana, saj pričakujemo na tem odkopu okoli 10.000 ton premoga na dan.

Tudi v jami Škale je zaključeno odkopavanje na odkopu Š2/5, s precejšnjimi težavami pa smo sredi aprila odkopavali na odkopu -60 v južnem krilu jame Preloge in to vse skupaj pomeni nizko proizvodnjo v aprilu.

Načrtujemo odkop le okoli 70.000 ton, kar je v zadnjih letih najnižja proizvodnja."

Rudar: "Večina premoga sedaj prihaja iz jame Škale, kjer odkopavamo nekoliko slabši premog oziroma z večjo vsebnostjo žvepla. Kakšne težave povzroča to nam oziroma TEŠ?"

Kolenc: "Res je, da premog na odkopu Š2/5 vsebuje več žvepla, kot je povprečje za naš premog. Ker je količina premoga iz tega predela v marcu prevladovala, je prihajalo tudi v TEŠ nekaj več žvepla. Zato je čistilna naprava na bloku 4 bila nastavljena na maksimum, na drugih blokkih pa je prihajalo do izpustov prekomernih koncentracij SO₂ v ozračje. V TEŠ so zato nekoliko omejili proizvodnjo."

Rudar: "Kakšno dinamično odkopa načrtujete za čas izgradnje čistilne naprave v TE Šoštanj in do konca leta?"

Kolenc: "V TEŠ bodo blok 5 ustavili 1. junija in bo stal 4 mesece, kar pomeni, da bo proizvodnja električne energije nižja in da bodo za to pokurili bistveno manj premoga. Ker bomo v tem času v premogovniku odkopali več premoga, ga bomo morali več odložiti na deponijo. Mi smo proizvodnjo premoga prilagodili tako, da bomo deponijo bistveno znižali že v spomladanskem času, ko TEŠ pokuri več premoga. Tako smo ustvarili tudi manevrski prostor za poletni čas. Na drugi strani bo poraba premoga v TEŠ v aprilu in maju večja, ker je v remontu Nuklearna elektrarna v Krškem. Zaradi tega se bo količina premoga na deponiji sedaj zmanjšala.

Za nas je letošnja tako živahna dinamika odkopa premoga dokaj neugodna, saj tako glavnino proizvodnje prenašamo proti koncu leta, vendar letos drugače ne bo šlo, če hočemo obratovati brez večjih posegov v odkopno fronto."

Rudar: "Koliko je premoga na deponiji?"

Kolenc: "Na deponiji je bilo v aprilu nekaj manj kot 600.000 ton premoga, se bo pa v kratkem zmanjšala za nekaj manj kot 300.000 ton. To pa nam že omogoča, da bomo v avgustu, ko bomo v obratovanje vključili novo odkopno fronto, odkopavali brez večjih motenj in nihanj."

Diana Janežič

Največ dela na bloku 5

V TE Šoštanj se pripravljajo na letošnje remonte

V TE Šoštanj že od lani potekajo priprave na letošnjo najdaljšo zaustavitev bloka 5, na katerem bodo montirali razžveplalno napravo dimnih plinov. Računajo, da bodo blok 5 ustavili konec maja, v začetku oktobra pa znova priključili na omrežje. Razžveplalno napravo naj bi zgradili in poskusno vklopili sredi novembra prihodnje leto.

V okviru štirimesečne remontne dejavnosti bodo izvedli obširne menjave na dimnem traktu, v celoti bodo zamenjali elektrofiltra, ventilatorja vleka in celotni notranji transport pepela. Na notranjih oblogah dimnika bo izvedena delna sanacija, velik poseg za posodobitev pršišča v hladilnem stolpu pa bo terjal celotno zaustavitev bloka.

Na razžveplalni napravi bloka 5 že od sredi februarja nadgrajujejo temeljno ploščo in nadaljujejo z izgradnjo finalnih temeljev za zobnik in ostale glavne dele tehnološke opreme. Ob tem potekajo še pripravljalna dela za rušenje elektrofiltra bloka 5 in pripravljajo gradbiščne prostore za pred montažo dimnih kanalov.

Kot je povedal vodja projekta Marjan Potočnik, dela zaradi priprav na remont bloka 5 pospešeno potekajo, kajti izgradnja razžveplalne naprave mora biti usklajena z vsemi remontnimi deli. Sicer pa bodo največ del na razžveplalni napravi opravili v času dopustov. Že sredi aprila pa se je v gradbiščno stavbo vselilo vodstvo gradbišča konzorcija Babcock - Rudis in pričelo z elektro in strojnimi montažnimi deli.

Pri remontu bloka 5 in pripravi na izgradnjo in priključitev razžveplalne naprave bodo opravili nekaj zahtevnih posegov v kotlu. Vgrajene bodo cevi iz kvalitetnejših jekel, ki bodo s tem zagotavljale koriščenje bloka 5 do konca njegove življenjske dobe. Posodobili bodo oba grelnika zraka, da bi

zmanjšali zračne izgube. V sklopu priprav na optimiranje obratovalnih razmer za celotno področje bloka 5 pa bodo dograjene še izločitvene lopute za podpih ventilatorja. S tem se bodo v TEŠ približali ekonomskim razmeram obratovanja v novi vlogi bloka 5, ki jo ima v sedanjem elektroenergetskem sistemu.

V drugi polovici leta naj bi zadnji večji remont začeli tudi na napravah bloka 3. Zamenjana bo celotna kotlovska regulacija s parovodi sveže pare, dograjen bo nov pnevmatski transport pepela. S predelavo notranjega transporta pepela na blokih 3 in 5 se bodo v TEŠ približali želji, da bi ves pepel odvedli s transportnimi trakovi v zemeljsko vlažnem stanju. Tako bodo razpoložili porabo surovin in uhajajočih vod na hidravličnem sistemu transporta pepela ter s tem prispevali velik delež k izboljšanju kakovosti vode v Velenjskem jezeru in v Paki.

Remontna zaustavitev bloka 3 bo pomenila tudi zaključno fazo posodobitve upravljalnega sistema prvih blokov v skupnem upravljalnem prostoru, ki ga gradijo v zadnjih letih in bo predstavljal dokončno obliko posodobitve prvih treh proizvodnih enot z dispečerskim prostorom za električno in toplotno energijo TE Šoštanj.

DJ

Iz dimnika bloka 5 spustijo danes v ozračje 40.800 ton žveplovega dioksida in 7.000 ton dušikovih oksidov. Pri enaki porabi premoga in enaki količini pridobljene električne energije bodo z uporabo razžveplalne naprave v zrak spustili 2.000 ton žveplovega dioksida in nekaj več kot 2.000 ton dušikovih oksidov. Dimne pline bodo z razžveplalno napravo čistili po mokrem apnenčevem postopku, na uro pa jih bodo lahko očistili 1.800.000 m³.

Investicija v razžveplalno napravo je velika, vredna je 16,5 milijarde tolarjev. Električna energija iz TEŠ naj bi bila zaradi tega na pragu elektrarne dražja za 5,1 odstotka oziroma za 0,57 tolarja na kilovatno uro.

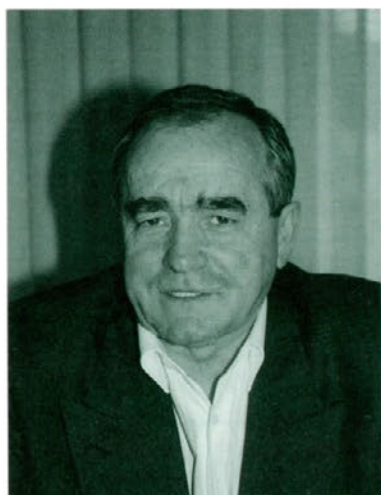
PROIZVODNJA MAREC 1999

OBRAT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK		- PRIMANJ.		ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo	na osn. nač.	na mes. nač.	na osn. nač.	na mes. nač.	na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	100.600	55.000	71.130	-29.470	16.130	70,71	129,33			3.233
PESJE	0	44.000	27.800	27.800	-16.200	0	63,18			1.264
ŠKALE	48.900	110.000	105.560	56.660	-4.440	215,87	95,96			4.798
PRIPRAVE	17.600	15.400	13.710	-3.890	-1.690	77,90	89,03			6238
PREMOGOVNIK	167.100	224.400	218.200	51.100	-6.200	130,58	97,24			9.918

V Gostu optimistično začeli leto 1999

Prvi cilj: pozitivno poslovanje

V poslovnem poročilu za leto 1998 smo lahko prebrali, da so vsa hčerska podjetja lani poslovala pozitivno. Tako to torej velja tudi za hčersko podjetje Gost. To jim je uspelo kljub začetnim težavam, saj so še na polovici lanskega leta imeli izgubo, ob koncu leta pa so zabeležili 1,1 milijona tolarjev dobička. Pozitivno poslovanje je bilo posledica številnih ukrepov v podjetju in zmanjševanja stroškov dela, materiala, zalog, pa tudi boljših iztržkov v vseh lokalih. Poleg tega so poosttrili kontrolo nabave in porabe materiala ter si dosledno prizadevali, da bi kakovostne prehrabene izdelke kupovali po najkonkurenčnejših cenah. Pred letom dni so zamenjali tudi vodstvo podjetja; za direktorja je bil imenovan Martin Steiner.

Martin Steiner: "Leto 1999 smo začeli z optimizmom."

V kuhinji v Prelogah gredo prvi pekači z mesom v pečico vsako jutro ob 4. uri.

Rudar: "Vsako podjetje so najprej ljudje. Koliko vas je v Gostu in kakšna ekipa ste?"

Steiner: "Do konca tega leta naj bi nas bilo 138, kar bo nekoliko manj kot lani, saj se bo nekaj delavcev upokojilo. To je zelo prizadevna in delovna ekipa ljudi. Značilno za gostince je, da morajo delati več, kot je običajen delovni čas, ob nedeljah in praznikih, na velikih prireditvah pozno v noč in naši ljudje pri tem niso izjema. Gost je mobilen in sposoben organizirati postrežbo zelo velikega števila ljudi, tudi nekaj tisoč, kar smo na mnogih tradicionalnih in drugih prireditvah v Šaleški dolini že velikokrat dokazali. Brez prizadevnosti vseh zaposlenih tega gotovo ne bi zmogli. Naša organizacijska posebnost pa je gotovo prav to, da ob velikih prireditvah primejo za delo in stopijo za strežne pulte domala vsi zaposleni, tudi tisti iz pisarn. Prav zato tudi nimamo več veliko sezonskih delavcev, razen nekaterih v poletnih mesecih v hotelu Barbara v Fiesi.

Zaposleni v Gostu imajo zagotovljeno socialno varnost, zaposleni so za nedoločen

čas, kar je v teh časih zelo pomembno. Tudi zato, da bi vsi lahko obdržali delo, se moramo truditi kakovostno delati in dovolj zaslužiti s prodajo naših storitev.

Nismo pa najbolj zadovoljni s starostno in kvalifikacijsko strukturo delavcev. V primerjavi z drugimi gostinskimi podjetji smo nekoliko starejši kolektiv, zato ga bomo v prihodnjih letih pomlajevali. Posebej je to nujno za strežno osebje v lokalih, ki mora biti tudi strokovno usposobljeno. Zato bomo za dvig kakovosti strežbe strežno osebje tudi dodatno izobraževali."

Rudar: "Kakšne cilje ste si v Gostu zapisali v načrt za leto 1999?"

Steiner: "Za letos smo si zastavili tri glavne cilje. Prvi in najpomembnejši je pozitivno poslovanje podjetja kot celote in vsakega lokala posebej, saj nam le to omogoča napredek. To bomo, kot sem že omenil, lahko dosegli z boljšo organizacijo dela in zmanjševanjem stroškov, trudili pa se bomo pridobiti nove poslovne partnerje, predvsem za ponujanje malic. Naše storitve morajo biti kvalitetne in cenovno konkurenčne.

Drugi cilj je prenova Restavracije Klub in tretji povečanje obiska gostov v naših lokalih. Zavedam se, da brez težav ne bo šlo, vendar sem optimist, saj smo letošnje leto začeli dobro in beležimo v trimesečju pozitiven poslovni rezultat."

Rudar: "Vsako leto kakšen od Gostovih lokalov doživi spremembo. Načrtujete tudi letos kakšne novosti pri ponudbi ali tudi v izgledu?"

Steiner: "Večina Velenjčanov in zaposlenih v Premogovniku naše gostinske lokale dobro pozna. Imamo tri večje lokale - Vilo Široko ter restavraciji Jezero in Klub. Vila Široko je naš najbolj imeniten lokal, vendar je še vedno obremenjen z nedo-

končanim denacionalizacijskim postopkom, objekt pa je potreben temeljite obnove. Restavracija Jezero ima predvsem odlično lokacijo ob športnih terenih TRC Jezero, potrudili pa se bomo še popestriti njeno ponudbo. Ta restavracija ima največji promet od vseh lokalov, zaživi pa pravzaprav v toplejših mesecih. Opažamo - kar nas veseli -, da ljudje zaradi zmanjšanja kupne moči manj potujejo in zato iščejo zabavo in rekreacijo bolj v domačem okolju. Da bodo še raje prihajali, bomo popestrili jedilnike in predvsem ponudili več sladice in sladoleda.

Restavracija Klub bo letos doživela prepo- trebno prenovo. Ker leži ob šolskem centru in v poslovnem središču mesta, bodo njena ciljna skupina šolarji, dijaki in tisti zaposleni, ki zaradi delovnega časa, drugačnih prehrabnenih navad in sploh svojega življenjskega stila nimajo časa kuhati kosila. Ponudili jim bomo manjše in cenejše obroke, solate, prigrizke. V ostalem delu pa bo ostala klasična restavracija z jedmi po naročilu. Prenovo bomo začeli ob koncu tega šolskega leta, z začetkom novega pa naj bi novo restavracijo Klub odprli."

Rudar: "Omenila sva že, da je veliko vaših prireditev tradicionalnih. Katere od njih bodo tudi letos in kaj bo novega?"

Steiner: "Prihaja del leta, v katerem se bo zvrstilo največ prireditev, pri katerih sodelujemo. Konec maja bomo organizatorji športnih iger Zavarovalnice Triglav, kjer bo okoli 1500 udeležencev, v juniju bo srečanje več tisoč borcev NOB iz štajerske regije. Vsakoletno je srečanje motoristov, pa prireditve ob dnevu rudarjev in posebej rudarski piknik 3. julija, noč ob jezeru, skok v poletje, skakalni praznik pod Velenjskim gradom, Protonov rally, Erini poslovni dnevi..."

To so največje prireditve, zraven pa bomo še pri številnih manjših. To je namreč naš pomemben vir prihodka, konkurenca pa je velika in dobavitelji povsod pritiskajo na cene. Zato je treba dobro gospodariti in se truditi, da po obračunu vseh stroškov pri vsem nekaj tudi iztržimo."

Rudar: "Kako ste zadovoljni s prodajo ponudbe letovanj v turistični agenciji?"

Steiner: "Naša turistična agencija je letos med prvimi izdala katalog in ponudila letovanja. To se nam je obrestovalo, saj je bil vpis dober. Poudarim naj, da je bila turistična agencija ustanovljena predvsem za podporo osnovni dejavnosti podjetja, to je gostinstvu, da bi privabljala goste v Šaleško dolino in, seveda, v naše lokale. Letos bo odprt IEMIC (Industrijsko ekološki muzejski izobraževalni center), v katerem ima Gost gostinsko ponudbo, trži pa ga naša turistična agencija in pričakujemo

veliko obiskovalcev, predvsem šolske mladine."

Rudar: "Kot hčersko podjetje Premogovnika ste poslovno in tudi sicer vezani nanj. Koliko storitev opravite izključno zanj oziroma kolikšen del prihodka je od storitev za Premogovnik?"

Steiner: "S Premogovnikom Velenje kot matično firmo največ sodelujemo in posluujemo. Radi bi, da bi zaposleni v Premogovniku čimvečkrat obiskali naše lokale. Dobrodošla je tudi vsaka objektivna kritika našega dela in ponudbe storitev."

Med materjo in hčero pa je že vsa leta ena večno aktualna tema: to so malice. Menim, da smo njihovo kakovost in raznovrstnost v zadnjih letih zelo izboljšali in da smo dobri dobavitelji. Ponujamo več kot 20 kombinacij malic, uredili smo razdelilna mesta v Premogovniku in izven njega v Velenju na Kidričevi cesti, kjer delimo tako imenovano "malico za domov".

Zaposleni v Premogovniku imajo v primerjavi z delavci drugih podjetij dobro urejeno malico. Verjamem pa, da še imajo pripombe, predvsem na vrednost bloka. Pri tem je treba upoštevati objektivno dejstvo, da Gost ni trgovina, da je to podjetje, ki je zrastle iz matičnega podjetja, in nosi s seboj določeno število ljudi in mnoge druge stroške. Z njimi je deloma obremenjen tudi blok za malico.

Trudimo se, da bi bil ta odstotek čim manjši in da bi zaposleni dobili za blok čim več. V teh prizadevanjih pa se potem zgodi tudi kaj nenačrtovanega in nepričakovanega, tako kot lani, ko je vlada na osnovi statističnih podatkov o zmanjšanju cen živil za 2 odstotka, znižala vrednost bloka za 11 odstotkov.

Poleg tega je v Premogovniku vsako leto zaposlenih manj ljudi in tudi delovni kalendar šteje vsako leto manj dni. Vse to prinese za cel mesec izpada prihodka. V teh škarjah si zelo prizadevamo, da ponujamo ljudem enake količine kakovostne hrane."

Rudar: "Govoriva o stroških. Kaj bo za vas pomenila uvedba davka na dodano vrednost?"

Steiner: "Gotovo bo ta davek podražil naše poslovanje in poiskati bomo morali še kakšno rezervno, prihranek, da se to ne bo preveč poznalo na cenah naših storitev. Ravno sedaj čutimo pritisk na povečanje cen kruha. Peki so se dogovorili za 5-odstotno povečanje cen, kar je za nas nesprejemljivo. Kruh je sestavni del malice in v Gostu ga na dan nabavimo in prodamo skoraj tona. Kot tako velik potrošnik kruha bomo poskušali iztržiti čim bolj ugodno ceno."

Sicer pa menimo, da nam davek na dodano vrednost ne bi smel prinese kakšnih večjih težav. Morali se bomo še bolje organizirati, zmanjšati zaloge, ažurno plačevati račune... Finančne delavke Gosta so se udeležile več seminarjev, na katerih so se z uvedbo tega davka podrobno seznanile in menim, da smo na davek na dodano vrednost dobro pripravljeni."

Diana Janežič

Letni sestanek aktiva invalidov

Ohraniti pozitivne trende

Aktiv invalidov podjetja je imel 27. marca svoj redni letni sestanek. Pregledali so delo in poslovanje aktiva v letu 1998, za letos pa si zastavili program dejavnosti. V razpravi so z gosti spregovorili predvsem o najbolj aktualnih zadevah pri spreminjanju pokojninsko-invalidske zakonodaje in večletnih prizadevanjih za spremembo zakona o dohodnini. Sicer pa so ugotavljali, da število invalidov zadnji dve leti narašča počasneje in je bilo lani v podjetju zaposlenih 842 invalidov, kar je 22 odstotkov vseh zaposlenih, zaradi zmanjševanja staleža pa je delež invalidov med zaposlenimi še vedno visok.

Drago Kremžar

Poleg delegatov aktiva invalidov so kot gostje na rednem letnem sestanku bili: član upravnega odbora Zveze delovnih invalidov Marjan Kroflič, direktor za kadrovsko-splošno področje Janko Lukner, predsednik sindikata Jože Kožar, predsednik Medobčinskega društva invalidov Šaleške doline Valter Golob, svetnik Mestne občine Velenje Bojan Voh ter strokovna sodelavca - iz službe za varstvo pri delu Karli Čretnik in iz kadrovsko-socialne službe Dušan Zapušek. Po izvolitvi delovnega predsedstva in preštetju udeležencev sestanka je predsednik aktiva Drago Kremžar prebral poročilo o lanskem delu aktiva, finančno poročilo in načrt dela za letos.

Kot boj z mlini na veter

Prispodobo Don Kihotovega boja z mlini na veter je Drago Kremžar uporabil, ko je prebiral, na katerih področjih vse so člani izvršilnega odbora aktiva ob pomoči strokovnega sodelavca kadrovsko-socialne službe Dušana Zapuška, drugih strokovnih služb in sindikata podjetja, Medobčinskega društva invalidov (MDI) Šaleške doline in Zveze delovnih invalidov (ZDI) najbolj intenzivno delali in kaj so dosegli.

Tako so na prošnjo ZDI podali pripombe in predloge na predlog besedila **protokola s sindikati**, s katerim naj bi se določila zagovorniška vloga sindikatov do delovnih invalidov. Te pripombe se na eni strani nanašajo na enakopravnost invalidov glede splošnih pravic v podjetju z zdravimi delavci, na drugi strani pa naj bi se sindikat posebej zavzel za specifične interese in pravice invalidov, predstavniki invalidov pa naj bi aktivno sodelovali v organih sindikata. V našem podjetju je predstavnik aktiva invalidov že član izvršilnega odbora sindikata.

Aktiv invalidov je nadalje pripravil stališča svojih članov na predlog novega **Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju**. Pripombe so dali predvsem na definicijo invalidnosti ter na določila o poklicni rehabilitaciji, pravici do premestitve in odmeri nadomestila, prenehanju delovnega

razmerja in informiranju javnosti. Prav v skladu s pravico do informiranja javnosti so se lani dogovorili, da povabijo predlagatelje omenjenega zakona na predstavitev zakona v naše podjetje, nato pa ta sklep realizirali jeseni s posvetom v Fiesi, ki so ga organizirali skupaj s sindikatom podjetja in svetom delavcev.

Najdlje bijejo svoj boj invalidi glede spremembe **zakona o dohodnini**. Srž problema je v tem, da je invalidom po sedaj veljavni zakonodaji odmerjen davek le od plače, ne pa tudi od nadomestila. Davčna uprava ob dokončni odmeri dohodnine združi bruto zneska obeh prihodkov invalida in od tega odmeri dohodnino. Tako postanejo delovni invalidi dvakratni zavezanci za plačilo dohodnine, se s takšnim načinom obračuna uvrstijo v višji dohodninski razred, zato zneski poročuna dolgovanega davka ob koncu leta niso majhni.

Prve pripombe na zakon so dali že leta 1996, nato pa skupaj z ZDI vložili pobudo za spremembo 19. člena omenjenega zakona, vendar ta še vedno ni v parlamentarni proceduri. Zato so na tokratnem sestanku sklenili, da skupaj z ZDI in MDI napišejo predsedniku državnega zbora Janezu Podobniku prošnjo, naj pospeši obravnavo njihove zahteve in pobudo čimprej uvrsti na dnevni red ene od prihodnjih sej državnega zbora.

In kaj so še lani delali člani aktiva in invalidi v podjetju?

Kot vsako leto so bili športno in družabno zelo dejavni. Bili so soorganizatorji več športnih srečanj z invalidi Koroške regije v kegljanju v Vuzenici in Slovenj Gradcu. Organizirali so enodnevni izlet na Dolenjsko. Sodelovali so na medobčinskem tradicionalnem avto rellyju Edvarda Centriha, ki ga organizira MDI Šaleške doline. Bili so na medobčinskem srečanju invalidov v Logarski dolini in na Boču. Veliko članov je izkoristilo možnosti organiziranega preventivnega oddiha v Fiesi in v Termah Topolšica ter letovanja v sindikalnih apartmajih v Čatežkih Toplicah in Moravcih.

Projekt "Skrb za zdravega delavca" obrodil sadove

V razpravi se je najprej oglašil **Marjan Kroflič**. Pohvalil je zelo tvorno sodelovanje našega aktiva in MDI Šaleške doline z Zvezo delovnih invalidov, nato pa preletel trenutno najbolj aktualno dogajanje na invalidskem področju: "Še vedno se vključujemo v razpravo o predlogu Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, pripravljene pa so tudi spremembe Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o invalidskih organizacijah - oba sta v parlamentarni proceduri - ter Zakona o usposabljanju in zaposlovanju invalidov. Ta zakon je v pripravi in v ZDI načrtujemo tematsko posvetovanje o njegovi vsebini.

Za našo organizacijo je pomembno, da je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve izdalo končno odločbo, ki potrjuje, da je ZDI organizacija, katere dejavnost je v javnem interesu. To nam daje večjo moč in kompetentnost. Prav s tem namenom smo pristopili k urejanju podatkov o članstvu in tudi vaš aktiv naprošamo, da nam na posebnih obrazcih posreduje podatke o invalidih v vašem podjetju. ZDI je največja in najbolj organizirana organizacija invalidov v državi, ki šteje okoli 50.000 članov. Deluje že več kot 30 let, združuje pa delovne in tudi druge invalide, ki imajo sicer matična društva (slepi in slabovidni, sladkorni bolniki, paraplegiki...). S tem ni nič narobe, za še boljše organizacijo dela in ustrezne programe glede na interese članstva pa bi bilo bolje, da poznamo njegovo strukturo," je poudaril Kroflič.

V razpravi se je oglašil tudi direktor za kadrovske-splošno področje **Janko Lukner**. Dejal je, da vodstvo podjetja z zadovoljstvom spremlja dobro organizirano delo aktiva in strokovno voden pristop k reševanju težav invalidov ter da so zanj njihove težave tudi težave celotnega kolektiva. Ob obravnavanju poročila o poslovanju Premogovnika v lanskem letu je tudi Nadzorni svet družbe z veseljem ugotovil, da je pred leti zastavljen projekt "skrb za zdravega delavca" že obrodil sadove. Upa da trend bolniških izostankov, število invalidov narašča počasneje, uspešna je medicinska rehabilitacija. V spodbudo za delo aktiva v bodoče je Lukner dejal, da je pomembno, da invalidi svoje interese predstavijo in jih skušajo organizirano doseči, razume pa njihovo razmišljanje, da reševanje zahtev invalidov mnogokrat poteka prepočasi.

Naš aktiv edini v Šaleški dolini

Valter Golob, donedavnega dolgoletni predsednik aktiva, je tokrat v vlogi predsednika MDI Šaleška dolina poudaril predvsem dejstvo, da so mnogi aktivni v

podjetjih ugasnili in tako ni organiziranega sobesednika za urejanje položaja invalidov v podjetjih. V ponovnem ustanavljanju pa je aktiv invalidov v TEŠ.

"S spreminjanjem zakonodaje se položaj invalidov v mnogočem poslabšuje. Tako bo tudi po uveljavitvi Zakona o davku na dodano vrednost, saj po 1. juniju invalidi z več kot 70-odstotno invalidnostjo ne bodo mogli uvažati avtomobilov pod tako ugodnimi pogoji kot sedaj. V MDI smo sicer takoj reagirali na to neugodno novico, vendar se, kot kaže, glede tega ne da več nič spremeniti in bo to določilo sprejeto," je dejal Golob.

Opozoril je še na neupoštevanje označenih parkirnih mest za invalide na javnih parkirnih mestih - in poudaril, da to ne velja za Premogovnik -, ki jih z vozili zasledajo zdravi vozniki, ter na preozka parkirna mesta. Nad tem bo nadzor poostrihala policija. Valter Golob je povabil delegate aktiva na občni zbor MDI, ki bo zadnjo soboto v aprilu.

Ob koncu letnega sestanka so delegati sklenili povečati članarino za leto 1999, in sicer za 100 SIT. Članarina za leto 1999 je tako **800 SIT**. Zaradi upokožitev in dopolnitev izvršilnega odbora so imenovali tudi nekaj novih članov; to so Drago Kolar iz Strokovnih služb, namesto Antona Ploja iz Zračnja bo novi član Stane Jevševar in namesto Ivana Praprotnika iz Elektrostrojne dejavnosti Drago Novak. Imenovali so tudi športnega referenta v aktivu invalidov - to je Vejsil Fatič.

Diana Janežič

Nekaj statističnih podatkov iz poročila kadrovske-socialne službe za leto 1998:

- lani je bila na podlagi izvidov zdravniške komisije uvedena medicinska rehabilitacija za 151 delavcev - v skladu s predpisanimi omejitvami jih je 99 opravljalo lažje delo v jami, 52 pa jih je bilo premeščenih na delovno mesto izven jame;
- bolniška odstotnost z dela se je lani v primerjavi z letom 1997 opazno zmanjšala: s 7,04% na 6,14%; s triletnim izvajanjem aktivnosti v skrbi za zdravega delavca (izobraževanje nadzornotehničnega osebja s temami odnosov in zdravega načina življenja, rubrika Zdravje in članki o zdravem življenju v Rudarju, zdravstvena ocena delovnih mest, obiski bolnih, urejanje delovnih

Veliko članov aktiva invalidov podjetja se ukvarja s športom in rekreacijo in v imenu aktiva sodeluje na različnih tekmovanjih, ki jih prireja Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline. Društvo je konec januarja najuspešnejšim športnikom-invalidom podelilo priznanja.

V letu 1998 so bila organizirana tekmovanja v 12 panogah, sodelovalo pa je 449 športnikov. Med njimi so članice našega aktiva invalidov osvojile po sedem zlatih, srebrnih in bronastih medalj, člani pa po enajst zlatih, srebrnih in bronastih medalj v različnih športnih panogah. Med rezultati omenimo 1. mesto ženske ekipe na državnem avto reliju ter vsa prva tri mesta moških pri šahu. Naši športniki-invalidi so osvojili tudi več državnih priznanj, za vse njihove rezultate in sodelovanje v športnih igrah MDI pa jim je društvo podelilo tudi posebno priznanje.

razmer, intenzivno spremljanje in informiranje o bolniških izostankih po obratih...) ugotavljamo, da je potrebno zdravstveno problematiko reševati v okviru podjetja, delovnega mesta in delovnega okolja;

- bolniški stalež Premogovnika Velenje v letih 1990-1998

leto	odstotek bolniške
1990	7,16
1991	7,78
1992	7,42
1993	7,97
1994	8,68
1995	7,88
1996	7,10
1997	7,06
1998	6,14

Ob rudarskem prazniku bomo
odprli Rudarski muzej

Povabljeni na ogled!

Ideja o preureditvi območja jaška Škale, kjer odkopavanje premoga počasi opuščamo, kjer stoji propadajoča, a zgodovinsko vredna stara velenjska termoelektrarna, kjer ima prostore Inštitut za ekološke raziskave ERICo, v industrijski muzej se je porodila pred leti. Do danes je dozorela v obsežen projekt, ki je dobil ime Industrijsko ekološki muzejski izobraževalni center - s kratico IEMIC, in v njegovem sklopu bo po treh letih pripravljalnih del letos ob dnevu rudarjev zaživel Rudarski muzej v naravnem okolju. Dan odprtja se bliža in kaj bo muzej pokazal obiskovalcem, je povedal direktor sektorja za raziskave in razvoj dr. Milan Medved.

"Celoten ta prikaz bo podprt z avdio-vizuelnimi sredstvi, kar bo dodatna privlačnost za obiskovalce. Simulirali bomo tudi svetlobne in zvočne efekte: eksplozije, dim, hribinski udar... Postavili smo precej lutk rudarjev v naravni velikosti, del poti se bodo obiskovalci peljali z vlakom, vključili pa smo tudi preskok jaška, kot so ga nekdanj morali opraviti mladi rudarji ob sprejemu v rudarski stan," je povedal dr. Medved. (foto I. Pungartnik)

Rudar: "Kaj se v predvidenih prostorih za muzej dogaja v tem času?"

Dr. Medved: "Dela so v zaključni fazi, tako rudarsko-gradbena kot instalacijska. V roku smo izdelali tudi vso dokumentacijo, ki je potrebna za odprtje muzeja. Rudarski muzej bo za razliko od aktivnega dela jame registriran kot nemetanski, kar pomeni, da si bodo obiskovalci lahko muzej ogledovali brez posebnih varnostnih pripomočkov, seveda pa z ustrezno obleko. V obratu HTZ so zašili posebna oblačila, ki si jih bodo obiskovalci ogrnili čez svoja oblačila."

Rudar: "Kaj bodo obiskovalci videli v muzeju?"

Dr. Medved: "Muzej je razdeljen v tri dele; v prvem bo prikazana zgodovina premogovništva in s tem tudi zgodovina Premogovnika Velenje, v osrednjem delu bodo prikazani različni načini izdelave jamskih prostorov, v tretjem delu pa bodo obiskovalci lahko videli načine odkopavanja premoga skozi razvoj velenjske odkopne metode."

Za dobro počutje obiskovalcev smo poskrbeli tudi za dodatno ponudbo in celotno prijetno ureditev prostora. Med ogledom je predvidena tudi rudarska malica, kar je gotovo posebna privlačnost. Celotna pohodna pot po muzeju bo dolga 1,5 km, možni pa sta dve dolžini ogleda. Za tiste z manj časa bo ogled trajal okoli ene ure, kdor pa se bo želel muzeju bolj posvetiti, bo lahko v njem preživel več kot dve uri."

Rudar: "Od začetka urejanja muzeja smo poudarjali, da bodo vanj lahko šli tudi invalidi. Bo temu tako?"

Dr. Medved: "Ta zamisel nam je pri celotni ureditvi muzeja naredila še največ pregla-vic, a moram poudariti, da so rudarji, elek-trikarji in strojniki, ki so sodelovali pri realizaciji projekta, opravili veliko dela. Preuredili so vhod v muzej in prevoz v jamo, ob stopnicah so prilagodili poti za prevoz z invalidskimi vozički, ustrezno pri-pravili pot po muzeju. Dostopnost za inva-lide bo naš rudarski muzej uvrstila med redke muzeje v Sloveniji in tujini, ki si jih lahko ogledajo tudi invalidi."

Rudar: "Kdo so sploh ciljne skupine, ki jih želite posebej privabiti v muzej?"

Dr. Medved: "Prepričani smo, da bo ogled muzeja privlačen in zanimiv za vse skupine ljudi, od najmlajših do najstarejših in od domačih do tujih obiskovalcev. Tudi na te kar močno računamo, saj bo po do-končanju avtocestnega križa v Sloveniji muzej blizu vseh evropskih poti. Prav go-tovo pa računamo na velik obisk šolske mladine ter različnih interesnih skupin in društev, ki organizirajo skupinske izlete."

Rudar: "Ali bo muzej omogočil tudi nova delovna mesta in kdo bodo vodiči po muzeju?"

Dr. Medved: "Predvidevamo, da bo muzej postal samostojna enota v sklopu centra IEMIC, dobil svoje vodstvo in delovno eki-po. Ravno sedaj se dogovarjamo o ka-drovski strukturi; menimo, da bi vodiči, vsaj sprva, morali biti iz naših vrst, torej iz rudarskega okolja, dobro pa jih bomo mo-rali tudi usposobiti za to delo. Vodič, ki res pozna okolje in dejavnost, ki ju predstavlja, naredi pravi vtis na obiskovalca."

Rudar: "Komu ste zaupali trženje muzeja?"

Dr. Medved: "Ekskluzivno pravico trženja celotnega centra IEMIC in torej tudi muzeja ima Turistična agencija Gost. Prepričani smo, da bo ta nalogo dobro opravljala."

Rudar: "Po vsem naštetem še najpo-membnejše vprašanje: kdaj bo muzej odprt?"

Dr. Medved: "Uradno odprtje muzeja bo ob rudarskem prazniku 3. julija. To se nam zdi zaradi tradicije, ki jo tak muzej prikazuje in neguje, najprimernejši datum, da odpre-mo vrata rudarskega muzeja obiskoval-cem. Prve skupine pa so že najavljene in bodo v muzej stopile 14. in 15. maja. Do ta-krat nas čaka še nekaj dela, ki ga bomo opravili v glavnem med prvomajskimi prazniki, in kot kaže, vse teče po načrtih."

Diana Janežič

Izbrali so pot rasti

*Inštitut za ekološke raziskave
ERICo ima nove
poslovne prostore*

Za 46 zaposlenih v Inštitutu za ekološke raziskave ERICu je bil 9. april dan veselja. Uradno so v roke dobili ključne in postali najemniki novih poslovnih prostorov na jašku Škale. 1050 m² laboratorijskih in pisarniških prostorov je zanje uredil Premogovnik Velenje v nekdanji upravni stavbi, ki smo jo izpraznili po opuščanju odkopavanja premoga v jami Škale.

Prostori so popolnoma prenovljeni in na novo opremljeni. V pritličju so sodobni laboratoriji, v prvem nadstropju in na podstrešju pa pisarne in skupni prostori. Obnova je veljala naše podjetje 130 milijonov SIT, v ERICu pa so dodali še 70 milijonov SIT za opremo prostorov.

V imenu "erikovcev" se je za novo pridobitev zahvalil direktor ERICa mag. Franc Avberšek. Orisal je razvoj inštituta od šestčlanske ekološke raziskovalne skupine mladih raziskovalcev, ki je nastala leta 1986 pod okriljem takratnega sodnega REK in s prvimi raziskavami potrdila sicer znano dejstvo, namreč da proizvodnja energije v Šaleški dolini povzroča veliko onesnaženje okolja. Zastavljeno je bilo dolgoročno usmerjeno razreševanje okoljevarstvenih problemov. Ekološka skupina je širila sodelovanje z naročniki raziskav, z vodilnimi slovenskimi in tujimi inštituti ter domačimi in tujimi fakultetami. Prerastla je v samostojen inštitut, ki združuje strokovnjake s področja biologije, kemije, agronomije, gozdarstva, geografije, geologije, rudarstva, sociologije in zgodovine.

ERICo ima danes status raziskovalne enote pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, julija 1995 pa je med njegove ustanovitelje poleg TE Šoštanj, Premogovnika Velenje in ESO Opreme pristopil še Inštitut Jožef Stefan. Dejavnost inštituta je vseskozi povezana s problematiko varstva okolja in danes v treh oddelkih - za raziskovalno dejavnost, za tehnološke raziskave in sve-

tovanje ter za izobraževanje - z vrhunsko raziskovalno opremo spremljajo in analizirajo onesnaženost tal, zraka, vode, rastlin in živali ne le v Šaleški dolini, ampak za naročnike po vsej Sloveniji. Ministrstvo za okolje in prostor mu je izdalo tudi pooblastila za monitoring odpadnih vod, tal in za izdelavo celovitih poročil o vplivih na okolje.

Letos so v ERICu pristopili k izgradnji sistema kakovosti poslovanja po zahtevah mednarodnih standardov in načrtujejo, da bodo do sredine leta pridobili certifikat kakovosti ISO 9001, leto kasneje pa certifikat EN 45000.

Ob slavnostnem dogodku je zaposlenim v ERICu čestital minister za znanost in tehnologijo dr. Lojze Marinček, ki je prerezal trak in udeležence slovesnosti povabil na ogled prostorov. Hkrati je v enem od novo opremljenih laboratorijev pognal nov TOC indikator, napravo za analiziranje vodnih vzorcev. To napravo je ERICu podarilo ministrstvo za znanost in tehnologijo.

dj

Mlad in znanja poln delovni kolektiv je kapital ERICa, ki bo v sodobno opremljenih prostorih še bolje delal.

DRUŠTVO INŽENIRJEV IN TEHNIKOV

Energetsko varčno podjetje

Člani društva inženirjev in tehnikov podjetja so imeli v četrtek, 15. aprila, občni zbor društva in prvo letošnje predavanje. O energetsko varčnem podjetju je predaval direktor elektro-strojnega sektorja Zdenko Lah.

Utrinek z lanskega DIT-ovega športnega dne

Tema predavanja je bila zelo aktualna, saj so svetovna gibanja usmerjena k nenehnim prizadevanjem za povečanje izkoristkov razpoložljive energije ali drugače povedano, da bi pri enakem obsegu proizvodnje podjetja/države porabile manj energije. V Sloveniji se tega nismo lotili le zaradi procesa priključevanja k Evropski uniji, ki postavlja te zahteve, temveč smo že pred leti sestavili resolucijo o učinkoviti rabi energije. Konkretnější korak k tem prizadevanjem je bila ustanovitev Agencije za učinkovito rabo električne energije, katere nalogi sta med drugim spodbujanje porabnikov energije k njeni racionalni rabi ter usmerjanje podjetij v uporabo energetsko varčnih naprav, sklad pri agenciji pa ustrezne projekte tudi kreditira.

V Premogovniku Velenje so pri načrtovanju racionalnejše rabe energije v ospredju tri področja: poraba električne energije, toplotna oskrba podjetja ter oskrba s stisnjenim zrakom. Zdenko Lah je zato predstavil projekte, ki segajo na ta tri področja: projekt ventilatorskih postrojenj (ta porabi 27% vse porabljene energije v podjetju v letu), projekt kogeneracijskega postrojenja (za sočasno pridobivanje električne in toplotne energije iz plina kot dopolnilo osnovni distribuciji energije) ter projekt za oskrbo s stisnjenim zrakom.

V našem podjetju porabimo na leto milijardo dolarjev za električno in toplotno energijo.

jo. Pri takšnih stroških je že 5 ali 10 odstotkov prihranka veliko. V zadnjih sedmih letih smo opravili veliko aktivnosti za zmanjšanje stroškov; med drugim kontroliramo vršno energijo (v konici poraba naraste tudi do 13 MW), s čemer prihranimo okoli 48 milijonov SIT na leto. Večje prihranke smo dosegli tudi pri porabi toplotne energije.

Da bi prihranili še več, pa bi morali med drugim optimizirati porabnike, povečati obseg informacijske baze za večji pregled in nadzor nad sistemom, upajati nove tehnologije, postopoma zamenjevati opremo z varčnejšo, reorganizirati delovni proces in ozaveščati zaposlene.

Z občnega zbora

Na občnem zboru so člani DIT poslušali poročilo predsednika društva dr. Evgena Dervariča o dejavnosti društva v letu 1998. Ta je povedal, da so lani izvedli bogat društveni program z več predavanji ter tradicionalnimi športnimi in družabnimi srečanji članov. Med njimi je posebej omenil 9. srečanje poslovnih partnerjev in DIT-ov teniški turnir ter DIT-ov športni dan. Lani so se lotili tudi obnove Lukove vile, ki je bila že v zelo slabem stanju. Ta objekt ostaja priljubljen prostor za vsakotedenska srečanja in manjše prireditve, prav zaradi prenove pa so na občnem zboru opozorili vse člane na disciplino in primerno uporabo prostorov. Najem Lukove vile za zasebna praznovanja bo člane društva še naprej veljal 8.000 tolarjev. Z vodstvom GOST-a pa se bodo pogovorili o možnosti opravljanja gostinskih storitev v vili.

Tudi letos bo DIT ostal v okviru svojega tradicionalnega programa; do poletnih počitnic načrtujejo še dve predavanji in športni dan, jeseni pa med drugim 10. jubilejno srečanje poslovnih partnerjev in teniški turnir, kosanje piknik in nova predavanja. Ob koncu občnega zbora so sklenili še, da ostaja članarina enaka lanski, to je 1.000 tolarjev.

Diana Janežič

Študij tehničnih poklicev upada

Visoki obletnici študija
rudarstva, geologije
in metalurgije

V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani so s plenarnim zasedanjem v petek, 26. marca, proslavili 80 let študija rudarstva in geologije ter 60 let študija metalurgije na Naravoslovnotehnični fakulteti Univerze v Ljubljani. Dogodku sta slavnostno noto dodala kratek koncert Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje in recitacija Drejčnika Andreja Radka Poliča. V sklop praznovanja sta spadala še strokovno posvetovanje geotehnologov in rudarjev v petek popoldne ter 36. skok čez kožo diplomantov omenjenih študijev v soboto zvečer.

Tehnični študij rudarstva in geologije ima celo pol leta starejšo zgodovino kot Ljubljanska Univerza, saj so s prvimi predavanji začeli že v maju 1919, medtem ko je bila Univerza ustanovljena konec tega leta. Zgodovinski pregled tretje študijske smeri, ki letos praznuje šest desetletij delovanja, metalurgije, pa pokaže, da so njeni zametki celo v Scopeljevi metalurški kemijski šoli, ki je v Idriji delovala med leti 1763 in 1769.

Te visoke obletnice pričajo o pomenu teh tehničnih poklicev, ki so se jih zavedali takoj po 1. svetovni vojni in da so prvi rodovi diplomantov rudarstva, geologije in metalurgije (dve desetletji je bila ta v sklopu kemije in rudarstva) pravzaprav postavili temelje industrijskega razvoja Slovenije. To je namreč temeljilo na rudarstvu in železarstvu, strokovnjaki z znanjem z omenjenih študijev pa so bili potrebni v vedno večji paleti industrijskih panog in podjetij.

Danes se pomena znanja znova in vedno bolj zavedamo, metalurge, rudarje in geologe bolj kot kdaj potrebujemo za razvoj gospodarstva, vendar pa veljava teh poklicev še ni enaka potrebam po njih. Žal je celo tako nizka, da število študentov vseh treh smeri upada, saj med mladimi ni zanimanja za tehnične poklice. V tem duhu so izvele tudi besede slavnostnih govornikov na proslavi.

Eden od njih je bil minister za znanost in tehnologijo dr. Lojze Marinček, ki je takole poudaril pomen znanja: "Če smo dosedaj delili svet na tiste, ki imajo, in tiste, ki nimajo, se vse hitreje približujemo delitvi na tiste, ki znajo, in tiste, ki ne znajo. Iz tega izvirajo številne naloge. Med drugim smo se zato tudi odločili za polnopravno članstvo v 5. okvirnem raziskovalnem in tehnološkem razvojnem programu Evropske unije.

Udeležence posvetovanja je pozdravil tudi minister za gospodarske dejavnosti Metod

Dragonja. Poudaril je zlivanje meja različnih strok, zaradi česar je nujen interdisciplinaren študij, bolj pa bi se nova znanja morala uporabljati v praksi, v gospodarstvu.

Da bi te spodbudne besede čimprej obrodile sadove, si je zaželel dekan NTF prof. dr. Jakob Lamut, ki je predstavil sedanje stanje študija montanističnih ved na Slovenskem. Danes ima fakulteta pet oddelkov: za geologijo, kemijsko izobraževanje in informatiko, za geotehnologijo in rudarstvo, za materiale in metalurgijo ter za tekstilstvo. Od leta 1960 je na njej diplomiralo 1200 metalurgov, 800 rudarjev in 300 geologov. Diplomanti fakultete zasedajo pomembna delovna mesta v podjetjih, inštitutih in drugih ustanovah, v njihovih diplomskih nalogah pa so bile obdelane aktualne strokovne teme.

"Žal pa zadnja leta zanimanje mladih za tehnične poklice upada. Pred leti so bili takšni trendi tudi v tujini, zato zdaj v tujih državah iščejo strokovnjake tehničnih ved. To še poslabšuje stanje v Sloveniji, kajti mnogi mladi strokovnjaki po končanem

Poslušalstvo v Gallusovi dvorani

študiju odidejo v tujino, kjer imajo za svoje delo boljše razmere in plačilo. Kaj nam pomaga sanirati gospodarstvo z različnimi kratkoročnimi ukrepi, če nimamo strokovnjakov oziroma še tistim, ki so, ne omogočimo ustreznih delovnih razmer v podjetjih!" je poudaril dr. Lamut.

Na vse te težave so opozarjali tudi vodje posameznih študijskih smeri pri pregledu stanja ter možnostih in smereh razvoja visokošolskega študija montanističnih ved. Vsi so zagovarjali misel, da daje celotna družba preveč poudarka družboslovnim in premalo naravoslovnim vedam, čeprav je prav v tehniki perspektiva razvoja vseh družb.

Pomen in nepogrešljivo vlogo ter široko uporabnost tehničnih ved v gospodarstvu so potrdile tudi teme strokovnega posvetovanja geotehnologov in rudarjev. Najbolj aktualni sta predstavila dr. Franc Žerdin, ki je govoril o vključevanju slovenskega energetskega gospodarstva in

pregovornišva v koncept enotnega trga Evropske unije - njegovo predavanje je predstavljeno v nadaljevanju -, in Matjaž Cerovac, ki je govoril o slovenskem rudarstvu in rudarski zakonodaji pred vstopom v Evropsko unijo.

Drugi predavatelji so predstavili računalniško podprt model za določanje odkopnih pogojev, okolju prijazno podzemno pridobivanje naravnega kamna, gradnjo predora Golovec v izjemnih geotehniških pogojih, injektiranje, pilotiranje, sidranje in druga specialna dela pri izvajanju geotehničnih del, verifikacijo medodkopnih stebrov za severozahodno področje jame Preloge, virtualni model nove, okolju prijazne odkopne metode v kamnolomu Velika Pirešica, zapiralna dela v Rudniku živega srebra Idrija s tehnologijo injektiranja, napovedovanje posledic podzemnega rudarjenja z umetnimi nevronske mrežami ter razvoj digitalne jamske karte.

Diana Janežič

Vključevanje slovenskega energetskega gospodarstva in premogovništva v koncept enotnega

Koncept štirih svobod

Za slovenska podjetja je zelo pomembno, kako dobro se bodo pripravila na vstop v Evropsko unijo. To še posebej velja za energetska podjetja in za premogovnike, predvsem zaradi tega, ker je doma pridobljena energija v primerjavi z evropsko sorazmeroma draga. Pravila odprtega evropskega trga bodo v veliki meri preprečila ali omejila sedaj uveljavljene principe poslovanja nacionalnih proizvajalcev električne energije in premogovnikov.

Energetska dejavnost je zelo pomembna za zagotavljanje visoke stopnje rasti gospodarstva Evropske Unije. Njen pomen se odraža tudi v zagotavljanju globalne konkurenčnosti gospodarstva ter v ohranjanju oziroma večanju zaposlenosti. Visoka stopnja odvisnosti od zunanjih energetskih virov (v državah EU je trenutno 50-odstotna, v Sloveniji 76-odstotna), z verjetno tendenco večanja odvisnosti od 70 do tudi 90-odstotne za plin, premog in nafto do leta 2020, predstavlja resno oviro in grožnjo stabilnemu razvoju držav EU.

Ker se zavedajo strateškega pomena energije in se želijo izogniti problemom s preskrbo (naftna kriza v 70 letih, nesreča v Černobilu, Zalivska vojna), je komisija EU pripravila Zeleno in kasneje tudi Belo knjigo o energetski politiki EU. Osnovni cilji **Bele knjige** in vseh z njo povezanih dokumentov (direktiv in priporočil) so:

- takoj in v kratkem roku zagotoviti potrebne **varnostne zaloge energentov** za 90-dnevno nemoteno oskrbo porabnikov,
- v doglednem času (10-15 let) odpraviti administrativne in druge ovire, ki preprečujejo prosto mobilnost energentov ter uveljavitev tržnih principov popolne konkurence - **liberalizacija**,
- v perspektivi zagotoviti večjo stopnjo substitutivnosti energentov ter zmanjšano porabo zaradi vpeljave **novih tehnoloških rešitev**,
- promovirati **ekološko bolj prijazne energente** in nove tehnologije za njihovo proizvodnjo.

Poraba energentov narašča, spreminja se struktura

Skupna poraba primarnih energentov v EU v letu 1996 je bila 1,5 mio ton, kar je za 3,3% več kot leta 1995. Po projekcijah lahko pričakujemo, da bo poraba primarnih energentov do leta 2002 porasla za 6% (1,5% letno). Pri porabi se je v zadnjih letih spremenila struktura primarnih energentov. Poraba zemeljskega plina, nafte in jedrske energije se je povečala na račun padca porabe premoga in hidroenergije.

Spremenjeno tržišče v industriji v prid kemični industriji in v škodo železarstva ter jeklarstva pomeni tudi spremenjeno obliko porabe energentov: večja se poraba

energentov v funkciji vhodnih surovin in manjša poraba energentov kot vira energije. Intenzivnejša poraba plina kot substituta nafte in premoga pri pridobivanju energije bo **povečala delež plina** v industrijski porabi energentov z 31% na 33%. Do leta 2001 se bo predvidoma povečal tudi delež porabe električne energije z 19% na 23% zaradi večje uporabe obdelovalnih električnih strojev v predelovalni industriji.

Prebivalstvo porabi okoli 80% energentov za ogrevanje prostorov in vode. Temperaturne spremembe zadnjih let (za 13,5% daljše obdobje nizkih temperatur in potrebnega ogrevanja) so za 10% povečale porabo energentov za ogrevanje. V strukturi porabe energentov prevladuje že od 80. let **plin** kot glavni vir za ogrevanje. Leta 1996 je imel 44-odstotni delež, leta 2001 naj bi ta bil 46-odstotni. Delež električne energije naj bi se od 18% v letu 1996 povečal na 20% v letu 2001 predvsem zaradi dviga standarda prebivalstva in z njim povezanih nakupov gospodinjskih aparatov.

Proizvodnja premoga kot osnovnega energenta iz skupine trdih goriv beleži v zadnjih 25 letih padec za več kot 2,5 krat. Posebno drastičen je bil padec v zadnjih šestih letih, ko je bila letna proizvodnja manjša za 7,6%. Previsoki stroški eksploatacije in skrb za varstvo okolja, ki je resno obremenjeno s škodljivimi emisijami izogrevanja trdih goriv, so glavni razlogi za zapiranje premogovnikov. Do leta 2001 pričakujejo padec proizvodnje še za 20%. Vendar pa usihanje in arhiviranje premogovniške dejavnosti v EU ni pogojeno z izčrpanostjo zalog, saj ima Evropa še vedno 9 krat več znanih zalog premoga kot nafte in 4 krat več kot plina. Ob naraščajoči porabi premoga in usihajoči proizvodnji je EU prisiljena uvažati ekološko čistejši premog iz J. Afrike, ZDA, Avstralije, Poljske, Kolumbije.

Države EU proizvedejo svojo energijo

Države EU so glede produkcije električne energije za interni trg skoraj v celoti samozadostne, uvozijo le okoli pol odstotka porabljene elektrike (v glavnem iz Rusije). Samozadostnost je po državah različna, kar vpliva tudi na različne cene elektrike; liberalizacija trga električne energije znotraj EU naj bi te razlike odpravila.

Po projekciji je v EU predvidena 2,3-odstotna poprečna letna rast povpraševanja po elektriki med leti 1996 in 2001. V tem obdobju pričakujejo **padec cen elektrike**, in sicer zaradi stabilne ali celo padajoče cene vhodnih energentov, povečanja konkurence pri proizvodnji električne energije ter vpeljave novih, učinkovitejših tehnologij pri pridobivanju elektrike.

Mejo rasti proizvodnje električne energije predstavlja politični pritisk na Francijo kot

poglavitnega proizvajalca nuklearne energije, da po letu 2000 ne širi več proizvodnih kapacitet. Vrh proizvodnje elektrike bodo nuklearke dosegle leta 2000 s proizvedenimi 129 GW. EU ima le omejene možnosti za povečanje proizvodnje elektrike iz vodnih virov, in sicer od predvidoma 118 GW v letu 1995 na 124 GW v letu 2001. Stimulirani pa želi uporabo obnovljivih virov energije (foto, veter, biomasa, male HE). Realno je pričakovati, da se bo proizvodnja iz teh virov povečala s 3.300 MW v letu 1996 na 8.900 MW v letu 2001.

Največje bo povečanje proizvodnje električne energije v termoelektrarnah na plin (od 64 GW na 101 GW), medtem ko bodo termoelektrarne na premog zmanjšale proizvodnjo postopoma za 3.000 MW, termoelektrarne na olje pa za 4.700 MW.

Liberalizacija energetskega trga v EU

Osnovna ideja učinkovitejšega gospodarjenja z energijo je **oblikovanje enotnega energetskega trga** znotraj držav EU, kar bo omogočalo fleksibilnejšo oskrbo z energenti. Bela knjiga o energetiki pri udejanjanju ideje o poenotenju energetskega trga izhaja iz **koncepta štirih svobod**, to je iz prostega pretoka blaga, kapitala, dela in storitev. Dvigniti je potrebno konkurenčnost celotnega gospodarstva, povečati varnost poslovanja energetskega gospodarstva, kot tudi stopnjo varovanja okolja. Ukrepi za zagotavljanje navedenih ciljev so razdeljeni v: zakonodajno-regulativni del (pogoji konkurence, obvezne zaloge), subvencijsko-stimulativni del (spodbujanje uporabe obnovljivih virov in

plina, subvencioniranje novih tehničnih rešitev, cenejša uporaba substitutov) in participiranje pri izgradnji infrastrukturne mreže (elektrovodi, plinovodi).

Uvajanje enotnega trga energentov predvideva tudi **umik države kot regulatorja** in vzpostavitev preglednih tržnih principov, vključno s tržnimi cenami. Zato se bo energetski sektor moral **reorganizirati**, pri čemer bo treba ločiti proizvajalce energije od distributerjev elektrike. To bo omogočilo vstop "tretje strani", t. j. pravnih subjektov, ki se bodo lahko sami avtonomno dogovarjali s proizvajalci energije o pogojih njene nabave. Posledica tega bodo **diferencirane cene** in kupčeva možnost, da sam izbira med različnimi proizvajalci energije.

Energetika in okoljevarstvena politika EU

Velike emisije škodljivih snovi, ki nastajajo pri zgorevanju fosilnih goriv, predvsem CO₂, pregrevanje planeta kot posledica tople grede ter nastanek ozonske luknje, so vzroki za povečano skrb za okolje. **Varovanje okolja ima največjo prioriteto** v ciljih Bele knjige o energetiki.

Zaradi čedalje večje potrebe po energiji v svetu in sprejetih svetovnih standardov varovanja okolja je pričakovati hitro rast kapacitet za proizvodnjo obnovljivih virov energije, kar daje državam z visoko razvito tehnologijo na tem področju možnost, da postanejo **vodilni ponudniki tehnologije** obnovljivih virov na svetu. Ocenjujejo, da bi z ukrepi, ki bi povečali vlogo energije vetra, sončne energije, fotovoltike, geotermalne in vodne energije ter z drugimi ekološko-energetskimi ukrepi zmanjšali emisije ogljikovega dioksida za 402 mio ton letno. Za 17,4% naj bi se zmanjšal uvoz fosilnih goriv, energetika bo na ta način ustvarila ca. 36 mld ECU-jev prihranka in omogočila okrog 900.000 novih delovnih mest. Tudi visoko obdavčenje premoga, dieselskih goriv in kurilnega olja je namenjeno spodbujanju prehoda na ekološko bolj prijazne vrste energije.

/v naslednji številki Rudarja nadaljevanje o harmonizaciji slovenske energetske zakonodaje z zakonodajo EU/

dr. Franc Žerdin

Notranje podjetništvo - način
prestrukturiranja podjetja

Rojevanje novih podjetij

Notranje podjetništvo je način delovanja podjetja, ki zaposlenim omogoča, da postanejo podjetniki, ne da bi zapustili podjetje. Opredeljuje sistematično politiko podjetja, s katero želi spodbujati nastajanje podjetniških idej med zaposlenimi, odkrivati te ideje, jih selekcionirati, organizirati okoli njih podjetniške skupine, le-tim pomagati pri uresničevanju podjetniških idej ter ustanavljati in ukinjati podjetja (v različnih organizacijskih in lastninskih oblikah) ob matičnem podjetju. Sistem sloni na kreativnih posameznikih, ki ustvarjajo podjetniške ideje in jih skušajo s podporo matičnega podjetja spremeniti v uspešne projekte in podjetja.

Vzpostavitev takšnega delovanja podjetij, predvsem pa velikih sistemov, naj bi omogočil lažje preživetje (v svetu: General Electric, 3D, IBM, Xerox, Du Pont itd.), predvsem pa predstavlja učinkovit način prestrukturiranja slovenskih podjetij. Za notranje podjetništvo je namreč značilno, da se nova podjetja "rojevajo" znotraj obstoječih večjih podjetij ter da so nosilci tega nastajanja novih podjetij zaposleni, ki v okviru matičnega podjetja dobijo možnost, da postanejo podjetniki.

Prav zaradi teh značilnosti notranjega podjetništva tudi uspeva prestrukturiranje, s katerim želimo doseči:

- popraviti strukturo gospodarstva, ki ima premalo malih in srednjih podjetij;
- prevelika podjetja razviti v manjša in bolje obvladljiva;
- poiskati prave ljudi s podjetniškimi sposobnostmi, ki bodo nadomestili politično in administrativno vodenje;
- nadomestiti pomanjkanje prihrankov za velike investicije, pri čemer notranje podjetništvo omogoča nastajanje novih podjetij tudi za zelo malo denarja;
- preusmeriti razmišljanje na tržno orientirana področja, saj NP sloni predvsem na glavnem gibalni trga.

Spremembe, ki jih povzroča notranje podjetništvo

Že cenovna konkurenca prinaša v podjetje številne težave, druge oblike konkuriranja na prostem trgu pa nasploh zahtevajo bolj decentralizirano organiziranost, kjer je moč odločanja, hitrost reagiranja na prilagoditve ter odgovornost prenesena na nižje ravni. V razmerah, ko je potrebno poiskati najmanjše praznine v tržnem povpraševanju, je nadvse pomembno, da se lahko vzpostavljajo stiki med kupci in proizvajalci čim bolj neposredno in da se slednji prilagajajo čim hitreje. Zato je potrebno, da so proizvodne enote manjše, da so vodje sposobni organizirati proizvodnjo samostojno in da je čas od povpraševanja do realizacije čim krajši.

Za naša podjetja je značilna hierarhična organiziranost, kjer odločanje poteka po dolgih odločevalskih linijah. Izkušnje v upravljanju podjetij tudi kažejo, da je zlasti pri večjih podjetjih, ki presegajo 500 zaposlenih, nemogoče na enem mestu koordinirati vse proizvodne dejavnosti. Proizvodne faze niso dovolj usklajene, med fazami procesa prihaja do slabo izkoriščenega materiala in ostalih resursov. Takšna organiziranost zahteva tudi veliko najrazličnejših šefov, vodij, direktorjev na različnih ravneh, prek katerih morajo teči upravljalске rešitve in kjer prihaja do zavor in izgube časa.

Prav notranje podjetništvo pa lahko odkrije, kdo naj bi vodil nova podjetja, kje je mogoče dejansko organizirati podjetje in kako to povezati z matičnim podjetjem.

Pri podjetjih in programih, ki so manjši in sicer lahko upravljajo celotno proizvodnjo, pa se dogaja, da je onemogočeno nastajanje novih, obrobni programov, ki lahko mnogokrat pomenijo boljšo učinkovitost ali novo perspektivno smer razvoja. Za podjetje pogosto ne pomenijo bistvenega deleža, lahko pa pomenijo pomembno obliko dohodka manjših skupin delavcev in kar je še pomembnejše, da se na neizkoriščenih zmogljivostih, v neuporabljenih

prostorih, z delovno silo, ki ni polno zaposlena, odpirajo nove dodatne proizvodnje, ki so z dolgoročne perspektive odločilne.

Oba načina razvoja visoko strukturiranega podjetja implicirajo tudi uvajanje notranjega podjetništva, ki ponuja prestrukturiranje podjetij z decentralizacijo upravljanja in vodenja, uvajanje novih izdelkov in storitev (širitev proizvodnje) in osamosvajanje programov (tki. "spin off").

Pri tem notranje podjetništvo ne pomeni prestrukturiranja od zgoraj navzdol, temveč od spodaj, kjer nastaja celota šele z nastajanjem novih tržnih in delovnih programov ter z nastajanjem novih podjetij. Odmirajo programi, ki so manj vitalni in se razvijajo novi, ki so učinkovitejši. Notranje podjetništvo pa je uspešno tako pri defenzivnem (ko že grozi izguba) kot pri pozitivnem prestrukturiranju (ko je finančni položaj še ugoden). Decentralizacija pa je ne samo posledica, temveč tudi pogoj za notranje podjetništvo.

Zaposleni in notranje podjetništvo

Notranje podjetništvo sloni na ljudeh. Pojem NP ("intrapreneuring") je v literaturo uvedel Gifford Pinchot leta 1985, ki trdi: "Raje imam prvorazredne podjetnike z drugorazredno idejo kot drugorazredne podjetnike s prvorazredno idejo!" Zato je v podjetjih potrebno identificirati "skrite" podjetnike. Razgovori z vodstvom, večkratni stiki z zaposlenimi, javno oglaševanje notranjega podjetništva, obiskovanje delavcev v podjetju, iskanje delavcev s "sivim delom", iskanje podjetnikov na vseh ravneh upravljanja, so načini odkrivanja podjetnikov. Včasih je dovolj ponuditi možnost samostojnega dela in ustrezne nagrade za večje tveganje, da spodbudimo v podjetju kreativnost in konkurenčnost ter ustvarjalne posameznike. Ljudje morajo vedeti, da neuspeh ni konec podjetnika, nasprotno pa mora pomeniti finančni uspeh novega podjetja tudi finančni uspeh notranjega podjetnika.

Za uspeh notranjega podjetništva morata biti uresničena dva pogoja (ki hkrati tudi pojasnjujeta uspeh-neuspeh v slovenski praksi):

- vodstvo mora biti v resnici pripravljeno podpreti realizacijo projektov, ustvariti mora zgolj ugodne razmere za razvoj v začetnih fazah, hkrati pa se mora zavedati, da je za bodočnost teh projektov potrebno čim manj njihovega vmešavanja (običajno vodstva takšne projekte podcenjujejo, istočasno pa nimajo dovolj časa za sodelovanje);
- v podjetju morajo obstajati določene službe, ki so pripravljene izvesti servis ob nastanku takega podjetja in s tem zmanjšujejo stroške kreiranja novih podjetij. Zato je najbolj primerno, da so

računovodske, marketinške, razvojne, nabavne in prodajne in druge službe usposobljene za pomoč tem malim podjetjem in ne najemamo teh storitev zunaj.

Sistem notranjega podjetništva pogosto nadomesti razvojne oddelke, ki v osmih urah ne naredijo nič novega, dobre iztočnice so tako tudi projektne skupine, v katerih sodelujejo bodoči podjetniki (do sedaj še zaposleni delavci, obratovodje, tržniki, marketinški in finančni delavci). Pri tem gre tudi za razmislek o sami organiziranosti poslovanja in kako zmanjšati procesni čas.

Notranje podjetništvo - vir konkurenčnih prednosti

Zaostrene gospodarske in tržne razmere zahtevajo od podjetij, da vse bolj prilagajajo proizvodni program. Na agresivnih tržiščih se ustvarjajo določeni tržni segmenti in niše, ob tem pa lahko celo povpraševanje pada. Iskanje novih prodajnih poti in neposrednih zvez s kupci, geografsko širjenje tržišč, povezovanje z zasebnim sektorjem, specializiranje in marginalne inovacije, s katerimi se postopno spreminja tehnologija, omogočajo ravno notranje podjetništvo in pri tem krepijo tržni položaj podjetja.

Managerska struktura bo morala zapustiti pisarne in vedno bolj upravljati tako, da spodbuja nastajanje idej, jih koordinira in podpira njihovo uresničevanje. Z notranjim podjetništvom lahko podjetje izboljša izkoriščenost zmogljivosti. Pri širjenju proizvodnih asortimanov ter potrebnih storitev je vse prepogosto prihajalo do dodajanja novih strojev in naprav pri zelo slabih izrabi. Zelo pogosto so lahko neizkoriščeni stroji, zgradbe in delovna sila dobra podlaga za nastajanje novih malih podjetij v okviru večjih. Delavci imajo pogosto navado reči: "Kaj vse bi s tem strojem naredil zasebnik!"

Decentralizacija podjetja, izpeljana z notranjim podjetništvom, lahko prinese tudi določene finančne prednosti. Ustanavljanje novih podjetij v podjetju je lahko ugoden trenutek za dokapitalizacijo podjetja, čeprav se majhna podjetja pogosteje srečujejo z likvidnostnimi težavami. Podjetja, ki imajo velik delež lastnih sredstev in manj dolgoročnih kreditov, so pogosto posledica pomanjkanja investiranja. Prav taka podjetja najlažje financirajo nastajanje novih podjetij znotraj sebe.

Domače izkušnje z notranjim podjetništvom

Uveljavljanje notranjega podjetništva je povezano z določenimi koraki in metodami. Znale so na primer metode švedskega

svetovalnega podjetja ForeSight Group. Glavni koraki so lahko: pridobitev vodstva (usposabljanje), izdelava programa notranjega podjetništva, iskanje idej in podjetnikov, odkrivanje neizkoriščene opreme, prostorov in kadrov, analiza organiziranosti podjetja, opredelitev podjetniških programov, selekcija podjetniških programov, izdelava poslovnih načrtov, razprava o poslovnih načrtih in njihova predstavitev ter realizacija.

Izkušnje v Sloveniji so protislovne. Po eni strani se kaže primernost uporabe notranjega podjetništva, po drugi strani pa so rezultati slabi, saj se le-to ne širi. Zdi se, da je temeljni razlog za neuspeh administrativno in birokratsko obnašanje sedanjega managementa. Zavedajo se, da se je potrebno prilagajati trgu, toda prilagajanje se uresničuje le formalno, brez iskanja novih ekip, brez novih idej, brez novega načina upravljanja in vodenja ter svoje nove vloge v podjetjih.

Po literaturi G.Pinchot:
Intrapreneurship in M.Tajnikar:
Tvegano poslovanje, pripravil
Marijan Lipičnik

Odbor za kulturo načrtuje letošnje delo

Kultura skozi celo leto

Odbor za kulturo je v marcu izvršilnemu odboru sindikata in vodstvu podjetja - oba organa financirata njegovo delovanje - poročal o svojem delu v letu 1998 in predstavil načrtovane dejavnosti za letos. Odbor bo deloval tudi v novi sestavi, njegovi člani so: Stojan Špegel, predsednik, Bojan Lajlar, Robi Kožar, Diana Janežič, Branka Vičar in Majda Korenič.

Razstavi

Anja Jerčič

V razstavišču Barbara je od 11. marca do 16. aprila razstavljala svoja grafična dela mlada velenjska umetnica Anja Jerčič. Na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost končuje študij slikarstva, posebej pri srcu pa ji je grafika. V našem okolju poznamo njena dela že vsaj pet let, ko je začela razstavljati, dvakrat pa je bilo njeno ustvarjanje nagrajeno tudi na tradicionalnem likovnem srečanju ex-tempore Šaleške doline ob dnevu rudarjev: leta 1997 je prejela drugo in lani tretjo nagrado.

Arpad Šalamon

Do 21. maja si lahko v razstavišču Barbara ogledate razstavljena dela znanega likovnega pedagoga, slikarja in grafika Arpada Šalamona. Rojen je bil madžarskim staršem v Subotici, kjer je končal učiteljske, v petdesetih letih pa je prišel poučevati v Prekmurje. Bil je eden prvih učiteljev moderne likovne vzgoje in kasneje poučeval tudi v Velenju. V ateljeju Gojmir Antona Kosa se je spoznal s slikanjem v oljni tehniki, pri Božidarju Jakcu pa z jedkanico in grafiko.

Dosedaj je razstavljal svoja dela v različnih tehnikah, a največkrat v grafiki, na številnih skupinskih in samostojnih razstavah doma in v tujini. Prejel je veliko nagrad, med drugim domala vsako leto na nekdanjih rudarskih kolonijah oziroma sedanjih ex-temporih Šaleške doline ob dnevu rudarjev.

Glavne dejavnosti odbora za kulturo so usmerjene v obveščanje zaposlenih o kulturnih dogodkih v podjetju, občini in izven nje, organiziranje razstav, kulturnih prireditvev v podjetju in ogledov kulturnih prireditvev izven podjetja, ponujanje abonmajev, sodelovanje z drugimi kulturnimi organizacijami, sodelovanje pri različnih prireditvah v podjetju, prirejanje različnih tečajev, izobraževanje na kulturnem področju. Vse to počnejo zato, da bi približali kulturo delavcem, razvijali ustvarjalno klimo, spodbujali pripadnost zaposlenih podjetju in dvigovali ugled podjetja v okolju.

V okviru odbora za kulturo že več let deluje likovna skupina PIN, od lani pa še Harmonikarski orkester. Odbor svojo dejavnost zaposlenim predstavlja med drugim tudi na domači strani na Internetu "Premogovnik Velenje - kultura".

Z ustaljenimi dejavnostmi bodo nadaljevali tudi letos. Organizirali bodo več tečajev: likovnega, plesnega, video in aktivnosti za otroke. V načrtu imajo izobraževanja, predavanja z zanimivimi temami, strokovne ogled razstav izven podjetja in vsaj ene gledališke predstave. V podjetju bodo domala vsak mesec postavili novo razstavo. Za ogled letošnjega abonmajskega programa pri Kulturnem centru Ivana Napotnika smo zaposleni kupili 111 abonmajev. Dve tradicionalni kulturni prireditvi v okviru praznovanja dneva rudarjev sta vsako leto razstava likovnih del šoloobveznih otrok in ex-tempore. Ti sta v programu tudi letos. /dj/

Delavci Florine iz Maribora, največje slovenske drevesnice, so konec marca in v začetku aprila zasadili okoli deponije premoga 500 gabrov - dreves, ki bodo s svojo nizko in košato rastjo zadrževali zapraševanje okolice in polepšali okolje. Gabri že zelenijo. Tudi to je kultura - kultura delovnega in bivalnega okolja.

Ko knapje skup zbrani zapojejo...

*Rudarski oktet je
praznoval 20-letnico*

Ko so Franc Bahčič, Jože Ovnik, Ferdo Chromy, Jože Oberč, Franc Martinšek, Anton Gorogranc, Oto Gradišnik in Tone Šporin 14. decembra 1979 na zaključku reševalne vaje jamskih reševalcev v velenjskem premogovniku zapeli pred svojimi kameradi nekaj slovenskih pesmi, je bilo to veliko presenečenje. A to bil krstni nastop Rudarskega okteta, ki je 9. aprila s svečanim koncertom v orgelski dvorani Glasbene šole Velenje proslavil dve desetletji ubranega petja.

Prvi umetniški vodja okteta je bil Ludvik Glavnik, od leta 1985 pa ga vodi prof. Ciril Vertačnik. Oto Gradišnik in Tone Šporin pojeta v oktetu še danes, v 20 letih pa se je zamenjalo 18 pevcev. Na koncertu v Glasbeni šoli so zapeli: prva tenorista Ivan Kolar in Stojan Pančur, druga tenorista Oto Gradišnik in Maks Cigale, baritonista Franci Vovk in Daniel Učakar ter basisti Tone Šporin, Franc Žerdoner in Rudi Pirečnik.

Kot ime okteta pove, je povezan z rudarstvom. Nastal je, zrasel in deluje ob podpori Premogovnika Velenje, nastopa na različnih prireditvah v podjetju, v njem je bila vedno zaposlena tudi večina članov. Pevci negujejo predvsem rudarsko pesem, njihov repertoar pa obsega narodne in umetne slovenske pesmi, pesmi drugih narodov in tudi renesančne pesmi. Z leti so prerastli meje Premogovnika, nastopajo v dolini, na revijah oktetov in malih pevske skupin po Sloveniji, prirejajo samostojne koncerte, gostujejo na koncertih drugih oktetov, posebej ponosni pa so na vsakoletni koncert "okteti rudarjem" ob praznovanju dneva rudarjev.

Oktetovci so svoj glasbeni nastop ob obletnici začeli, seveda, z narodno pesmijo So knapje skup zbrani. Nato pa je koncert je izzvenel v obujanju spominov na pretekli dve desetletji: povezovalka programa Aca Poles je spomine obudila s prebiranjem zapiskov iz dnevnika okteta in imeni tistih, ki so v oktetu peli, oktetovci pa so spomine obujali s pestro sestavljenim glasbenim programom. Na odru so se slavljencem pridružili tudi gostje: najprej sopranistka Maja Lesjak, nato pa še udeleženci vsakoletnega tradicionalnega koncerta Okteti rudarjem člani okteta Tosama iz Domžal.

Del koncerta je bil namenjen tudi priznanjem in čestitkam. Predsednik Zveze kulturnih društev Šaleške doline Srečko Meh je podelil Gallusove značke nekaterim članom okteta za ljubiteljsko delovanje na

glasbenem področju. Srebrno Gallusovo značko za 15-letno delovanje sta prejela Maks Cigale in Franci Vovk, zlato Gallusovo značko za 25-letno delovanje pa Ivo Kolar, Stojan Pančur in Oto Gradišnik.

Čestitke ob jubileju so oktetovcem izrekli in jim zaželeli še veliko let ubranega petja Srečko Meh tudi kot župan mestne občine Velenje, mag. Marjan Kolenc, predsednik Rudarskega okteta, dr. Janez Poles, direktor Bolnišnice Topolšica, člani okteta Tosama, predstavnik Zagorskega okteta iz Zagorja ob Savi ter predstavnik moškega pevskega zbora Kajuh in mešanega pevskega zbora Gorenje. S telegrami so prišle še čestitke Šaleškega okteta, Ljutomerskega okteta in Celjskega okteta. Oktetovci pa so se za dolgoletno vodenje okteta zahvalili svojemu umetniškemu vodji Cirilu Vertačniku ter za denarno in moralno podporo Premogovnika Velenje svojemu predsedniku mag. Marjanu Kolencu.

Prvih 20 let je torej za Rudarskim oktetom. Prvi koncert v tretjem desetletju bo že kmalu - na tradicionalnem srečanju Okteti rudarjem v okviru letošnjega praznovanja dneva rudarjev.

Diana Janežič

V rudarski opravi z rudarsko pesmijo nas spremljajo že 20 let.

Kaj odmeva mi korak

Skrivnosti murskih logov

"To je pravljica o malih, a dobrih ljudeh, ki so živeli morda pred davnim, morda pred nedavnim v tistem čudovitem kraju pri Muri, kjer je toliko močvirnih jarkov kot nikjer na svetu. Na južni strani teče vedno kalna in zlohotna Mura. Nenadoma se od nje odtrga zastarel rokav, kjer je Mura nekoč imela pot, ki pa ji ni ugajala. Kakor velik napet lok je tak jarek, medtem ko mu je Mura sama za tetivo, a svet vmes je kakor otok. En sam vhod vodi v ta kraj, kjer je nekaj njiv. Ob jarku je gozd, ki se širi proti zahodu. Na levo, proti vzhodu, kamor teče Mura, je drug jarek, ki je še podoben majhnemu jezeru in kjer je visok nasip; za temi glavnimi jarki so spet drugi..." je zapisal v svoji nepozabni *Povesti o dobrih ljudeh* Miško Kranjec.

Davno je bilo to. Svet ob Muri pa je še vedno skoraj tak. Mura dela ovinke, spodjeda strugo, zapušča mrtvice, mrtve na prvi pogled, a še kako žive. Prekrite z zeleno preprogo vodnih leč, pod to preprogo pa žabe, pijavke, polži.... Okoli in okoli svetla gozd topolov, vrb žalujk, hrastov, črnih orehov, javorjev, brestov... Poti, ki se končajo ob mrtvici, sredi trave, ob bregu Mure. In ne veš, greš prav, si zašel, si prišel v krogu nazaj, kjer si že stal?

Nismo šli v krogu. Vodič Franc nas je prevzel ob edinem delujočem mlinu na Muri - Babičevem mlinu pri Veržaju. Kmalu

se mu bo pridružil še eden, pravi plavajoči mlin na Muri, ki jih je bilo davnega leta 1925 kar 93. Na njih je bilo življenje. Žito - oves, proso, pšenica, koruza, rž, ajda - se je mlelo noč in dan, mlin je bil mlinarjev dom.

Šumenje Mure ob vrtenju mlinskega kolesa je počasi zamiralo, ko smo zajemali vlažno pot ob njej. Pot - gozdna učna pot se ji reče - naredi ovinek med bezgovo grmovje in izgine. Izgubiš orientacijo, sploh ne veš, kod hodiš. Tudi izkušeni planinci zmajejo z glavami: "To niso Alpe, naši hribi. Nobene markacije, nobenega razgleda, ravnina, travnata pot, vmes prod, torej je reka blizu. A kod hodimo, kam bomo prišli?"

Pa je tu spet Mura. Brod, ki nas v nekaj minutah prepelje na "otok ljubezni". Predvsem ljubezni narave in človeka do narave. Nazaj "na kopno". Prišli smo z leve, odhajamo na desno. A po nekaj korakih je vseeno, je pot ista, druga? Nenadoma vonj po dimu, glasovi ljudi.

Gozd se razpre in začne se kratek kuharski tečaj: kako naredimo pajani kruh. Kos rženega kruha natakneš na palico, podriš blizu ognja, da se opeče, zdrgneš s česnom in namažeš s tunko! Ne vprašajte, če tekne. Seveda tekne po nekaj kilometrih hoje in šele pozneje se zaveš, da tekne tudi brez hoje, da tekne zelo in bi teknil spet.

V skrbi za nov zarod

Z brodom čez Muro

Poti ni in ni konec, ob njej pa je nenehno kaj zanimivega. Koncert regljanja žab. Lisičji brlog. Čudna in čudovita drevesa. Rože. Ostanke nekdanjih poti človeka in Mure.

In sledi modernega človeka. Od leta 1938 teče Mura po sedanji strugi. Človek jo je hotel ukrotiti in jo ukrotil. Od takrat je veliko stvari narobe. Speljal je vodo stran od dreves, ki jo rabijo za svojo rast, stran od ribjih drstišč. Skrčil gozd, zasadil travnik, posadil drevesa, ki so temu okolju tuja. Odvažal gramoz, pripeljal odpadke. Povzročil poplave, s cestami zase presekali žabje poti, porušil lesene in zgradil betonske mostove.

Kilometri pod našimi nogami se še kar nabirajo. Gozda ni več, odprl se je pomurski široki svet. Greje nas toplo spomladansko sonce na kolovozu med nepreglednimi žitnimi polji. Z gnezda na telefonskem drogu sredi vasi opazuje svet štokrlja. Samo zaradi nje ustavimo korak in si jo ogledamo. Lepo je, da se vedno znova vračajo in da jih ni manj.

V daljavi so prvi obronki Slovenskih goric in nanje se čez nekaj minut povzpemo. 315 metrov nad morjem. Za planince res ni visoko, za razgled na širjave delčka Panonske nižine pa čisto dovolj. Po pobočjih cvetoče breskve in češnje, od tal do vrha se vzpenjajo vinogradi, v dolini pa zelenijo polja, vmes se belijo vasi, pod nami je Ljutomer, v daljavi Murska Sobota. In ko napenjamo oči v daljavo, pravi ob obložen

mizi pod brajdo gostiteljica: "Mi vedno že od daleč vidimo, kdo prihaja k nam na obisk!"

Tokrat smo bili to člani planinske sekcije Premogovnika Velenje. Kako oguljeno, če zapišem za konec, da je bilo nepozabno. Saj takšen je vendar vsak izlet. Ampak ta je bil res nepozaben. Podajte se kdaj v Pomurje in se prepričajte!

Diana Janežič

Po malici in počitku je bila tudi volja za posnetek!

Planinska sekcija vas vabi na Kočevsko

Naši gozdovi še šume in pojo

Lani smo obiskali Kočevsko in nam je bilo lepo. Že takrat smo rekli, da bomo nadaljevali s spoznavanjem samotnega, redko obiskovanega in nepozabnega predela naše domovine. To je območje nedotaknjene, neokrnjene naravne lepote in dokaj degradirane kulturne dediščine.

Za ljubitelje lepega je ta predel pravi raj na zemlji, kraj, kjer tišina šepeta in zgodilo se vam bo, da ves dan ne boste srečali človeka in slišali hrupa civilizacije. Tudi zvonjenja poldneva in avemarije sredi bujnih samotnih gozdov ne boste slišali. Z mrakom pa se bodo začeli oglašati polhi, lisice, slišali boste ruk jelena, te najveličastnejše manifestacije ljubezni v naravi.

Razgledov z vrha skalnih prepadnih robov nad Kolpo, Čabranko in Belico ni mogoče opisati, treba jih je doživeti. V imenu vseh teh lepot vas vabimo na potepanje po kočevskih gozdovih. Izlet bo v soboto, **15. maja 1999.**

Informacije in prijave: Marjana Borovnik, tel. 853-312 int. 1351

Športne igre 1999

Razpis tekmovanja v malem nogometu

4. maja se bodo na igrišču za mali nogomet v TRC Jezero začela ligaška tekmovanja v malem nogometu. Ob ponedeljkih bodo igrale ekipe v 2. ligi, ob torkih nogometaši v ligi veteranov in ob četrtek moštva 1. lige.

1. liga

1. krog - 6. maja

ESD : SS ob 17.00

Transport : Jama Pesje ob 17.45

Priprave : Klasirnica ob 18.30

2. krog - 13. maja

SS : Klasirnica ob 17.00

Jama Pesje : Priprave ob 17.45

ESD : Transport ob 18.30

3. krog - 20. maja

Transport : SS ob 17.00

Priprave : ESD ob 17.45

Klasirnica : Jama Pesje ob 18.30

4. krog - 27. maja

SS : Jama Pesje ob 17.00

ESD : Klasirnica ob 17.45

Transport : Priprave ob 18.30

5. krog - 3. junija

Priprave : SS ob 17.00

Klasirnica : Transport ob 17.45

Jama Pesje : ESD ob 18.30

2. liga

1. krog - 10. maja

ESD II : HTZ ob 17.00

Zračenje : ESD III ob 17.45

Jama Preloge : Jama Škale ob 18.30

2. krog - 17. maja

HTZ : Zračenje ob 17.00

ESD II : Jama Preloge ob 17.45

ESD III : Jama Škale ob 18.30

3. krog - 24. maja

Zračenje : Jama Preloge ob 17.00

ESD III : HTZ ob 17.45

ESD II : Jama Škale ob 18.30

4. krog - 31. maja

Jama Preloge : ESD III ob 17.00

ESD II : Zračenje ob 17.45

HTZ : Jama Škale ob 18.30

5. krog - 7. junija

ESD III : ESD II ob 17.00

HTZ : Jama Preloge ob 17.45

Zračenje : Jama Škale ob 18.30

Liga veteranov

1. krog - 4. maja

Priprave : Jama Pesje ob 17.00

ESD : Praktično izobraževanje ob 17.30

Jama Škale : HTZ ob 18.00

Klasirnica : Jama Preloge ob 18.30

2. krog - 11. maja

Jama Pesje : Jama Preloge ob 17.00

HTZ : Klasirnica ob 17.30

Praktično izobraževanje : Jama Škale ob 18.00

Priprave : ESD ob 18.30

3. krog - 18. maja

ESD : Jama Pesje ob 17.00

Jama Škale : Priprave ob 17.30

Klasirnica : Praktično izobraževanje ob 18.00

Jama Preloge : HTZ ob 18.30

4. krog - 25. maja

Jama Pesje : HTZ ob 17.00

Praktično izobraževanje : Jama Preloge ob 17.30

Priprave : Klasirnica ob 18.00

ESD : Jama Škale ob 18.30

5. krog - 1. junija

Jama Škale : Jama Pesje ob 17.00

Klasirnica : ESD ob 17.30

Jama Preloge : Priprave ob 18.00

HTZ : Praktično izobraževanje ob 18.30

6. krog - 8. junija

Praktično izobraževanje : Jama Pesje ob 17.00

Priprave : HTZ ob 17.30

ESD : Jama Preloge ob 18.00

Jama Škale : Klasirnica ob 18.30

7. krog - 15. junij

Klasirnica : Jama Pesje ob 17.00

Jama Preloge : Jama Škale ob 17.30

HTZ : ESD ob 18.00

Praktično izobraževanje : Priprave ob 18.30

Razpis tekmovanj v tenisu

Športne igre 1999

TRC Jezero in komisija za rekreacijo razpisujeta ligaška tekmovanja za moške in ženske v tenisu. Moške ekipe bodo igrale, razporejene v 1. in 2. ligo na zunanjih igriščih TRC Jezero, ženske pa na igriščih v Beli dvorani. Zaradi zasedenosti igrišč bodo moške ekipe v 2. ligi tekmovanje odigrale v jesenskem času.

Moške ekipe igrajo 4 igre posamezno in eno igro dvojic. Pri rezultatu 8/8 igrajo tie-break. Ženske ekipe igrajo 2 igri posamezno in eno igro dvojic. Pri rezultatu 6/6 igrajo tie-break.

Ženska liga

1. krog - 5. maj

RIS : AMATER ob 17.00

MEN : SPIN ob 17.00

BMK : S&Š ob 18.30

MI 3 : SONI ob 18.30

VIVA prosta

2. krog - 12. maj

S&Š : MI3 ob 17.00

SPIN : BMK ob 17.00

AMATER : MEN ob 18.30

VIVA : RIS ob 18.30

SONI prosta

3. krog - 19. maj

VIVA : MEN 17.00

BMK : AMATER ob 17.00

MI3 : SPIN ob 18.30

SONI : S&Š ob 18.30

RIS prosta

4. krog - 26. maj

SPIN : SONI ob 17.00

AMATER : MI3 ob 17.00

VIVA : BMK ob 18.30

RIS : MEN ob 18.30

S&Š prosta

5. krog - 2. junij

BMK : RIS ob 17.00

MI3 : VIVA ob 17.00

SONI : AMATER ob 18.30

S&Š : SPIN ob 18.30

MEN prosta

6. krog - 9. junij

AMATER : S&Š ob 17.00

VIVA : SONI ob 17.00

RIS : MI3 ob 18.30

MEN : BMK ob 18.30

SPIN prosta

7. krog - 16. junij

MI3 : MEN ob 17.00

SONI : RIS ob 17.00

S&Š : VIVA ob 18.30

SPIN : AMATER ob 18.30

BMK prosta

8. krog - 23. junij

VIVA : SPIN ob 17.00

RIS : S&Š ob 17.00

MEN : SONI ob 18.30

BMK : MI3 ob 18.30

AMATER prosta

9. krog - 30. junij

SONI : BMK ob 17.00

S&Š : MEN ob 17.00

SPIN : RIS ob 18.30

AMATER : VIVA ob 17.00

MI3 prosta

Moška 1. liga

(igra med 15. in 20. uro)

1. krog - 5. maj

ESD : Jama Pesje igrišče 3

SS : Zračenje igrišče 4

Transport : Priprave igrišče 5

2. krog - 12. maj

Jama Pesje : Priprave igrišče 3

Zračenje : Transport igrišče 4

ESD : SS igrišče 5

3. krog - 19. maj

SS : Jama Pesje igrišče 3

Transport : ESD igrišče 4

Priprave : Zračenje igrišče 5

4. krog - 26. maj

Jama Pesje : Zračenje igrišče 3

ESD : Priprave igrišče 4

SS : Transport igrišče 5

5. krog - 2. junij

Transport : Jama Pesje igrišče 3

Priprave : SS igrišče 4

Zračenje : ESD igrišče 5

Moška 2. liga (igra med 15. in 20. uro)

1. krog - 25. avgusta

SS II : HTZ igrišče 6

Klasirnica : Praktično izobraž. igrišče 7

Jama Škale : ESD II igrišče 8

Jama Preloge prosta

2. krog - 1. septembra

Praktično izobraževanje : Jama Škale igrišče 6

HTZ : Klasirnica igrišče 7

Jama Preloge : SS II igrišče 8

ESD II prosta

3. krog - 8. septembra

Klasirnica : Jama Preloge igrišče 6

Jama Škale : HTZ igrišče 7

ESD II : Praktično izobraževanje igrišče 8

SS II prosta

4. krog - 15. septembra

HTZ : ESD II igrišče 6

Jama Preloge : Jama Škale igrišče 7

SS II : Klasirnica igrišče 8

Praktično izobraževanje prosta

5. krog - 22. septembra

Jama Škale : SS II igrišče 6

ESD II : Jama Preloge igrišče 7

Praktično izobraževanje : HTZ igrišče 8

Klasirnica prosta

6. krog - 29. septembra

Jama Preloge : Praktično izobraževanje igrišče 6

SS II : ESD II igrišče 7

Klasirnica : Jama Škale igrišče 8

HTZ prosta

7. krog - 6. oktobra

ESD II : Klasirnica igrišče 6

Praktično izobraževanje : SS II igrišče 7

HTZ : Jama Preloge igrišče 8

Jama Škale prosta

Vsakdo je svojega telesa kovač

Ljudje smo pravzaprav obsojeni na telesno aktivnost. Če so se morali naši predniki gibati in teči za preživetje (za hrano, pred sovražniki, "za ženskami",...) in so nas naslednja tisočletja razvoja (pred okoli 25.000 leti se je verjetno končal fizični razvoj človeka), odkritij, izumov, iznajdb, poskusov zelo polenila ter nam približala življenje iz perspektive udobnega naslanjača in daljinskega upravljalca, je v nas zagotovo še vedno ostala prvobitna potreba po gibanju, le da nas v to silijo povsem drugačni razlogi.

Eden izmed najpomembnejših je, da zelo težko vzdržujemo telesno in psihično ravnotežje, če se ne gibljemo dovolj. Prav neverjetno je, kako nam lahko telo "pokaže", da ga zanemarjamo.

Tudi če nas ne zanimajo oblika telesa in svareče številke na tehtnici, težko spregledamo znake za slabo počutje, utrujenost, nervozo, nespečnost, stres, povišan krvni pritisk ali celo kakšne bolj izrazite bolezenske znake.

Tisti, ki verjamejo v vsemogočnost medicine, se v takih primerih seveda napotijo na ustrezno število pregledov in se pomirijo najkasneje takrat, ko pogoltnejo, po njihovem mnenju, zadostno število zdravil. Na srečo pa je vedno več ljudi, ki verjamejo, da jim njihovo telo v bistvu dobrohotno pošilja opozorilne signale, da delujejo proti sebi in da morajo spremeniti svoje navade.

Vedno več pa je tudi takšnih, ki ne čakajo opozoril telesa in se pred njimi zavarujejo z zdravim načinom življenja.

Kaj to obsega, vsaj v splošnem, ni težko zaslediti, ker smo vsakodnevno zasuti s tovrstnimi informacijami. Lahko bi celo rekli, da je prej problem pri vrednotenju letih, saj smo si ljudje po svojih sposobno-

stih zelo različni in kar je za nekoga vrhunski dosežek, za drugega ni niti pošteno ogrevanje.

Zdrav način življenja pomeni mnogim dober zaslužek, zato nam pod to "blagovno znamko", ponujajo tudi storitve in izdelke, za katere obljublajo, da nam bodo takorekoč prek noči pomagali do neverjetne postave in pri tem početju brez sramu povezujejo lepoto telesa ter zdravje, pa sploh ni nujno, da imata kaj skupnega (lepota priznava družbeno okolje in je v različnih časovnih obdobjih zelo spremenljiva kategorija).

Zdravje obsega precej več kot telesno funkcioniranje, zato velja poudariti povezanost naše telesnosti z našo duševnostjo tudi v čisto fiziološkem smislu. Strokovnjaki zatrjujejo, da smo ljudje telesu sposobni "velevati" celo bolezen in seveda zdravje. Skorajda ni človeške obolenosti, ki ne bi slo-nela na psihosomatiki.

Doslej si ljudje še nismo izmislili bolj vsestranskega zdravila za naše težave, kot sta gibanje in telesna aktivnost. Kdor želi zdrav dočakati starost, bi moral biti vsakodnevno telesno aktiven in tudi starost zavezuje k neprestanemu gibanju.

Pomlad je letni čas, ko se veliko lažje odpravimo od doma v naravo, ki nas s svojo prebujajočo lepoto napolni z optimizmom in pogumom, da dosežemo spremembe, ki si jih želimo. Sonce je že ogrelo ozračje, dnevi so precej daljši in v Velenju imamo res srečo, da nam ni treba daleč in že smo v naravi.

V Turistično rekreacijskem centru Jezero upamo, da boste v naši ponudbi našli kaj zase, seveda pa smo vam pripravljene tudi pomagati in svetovati na vaši poti do zdravja.

Peter Pušnik, vodja TRC Jezero

Program prireditev v maju 1999

1. 5.	Odprto prvenstvo Slovenije v tenisu do 14 let - kvalifikacije
2. 5.	Odprto prvenstvo Slovenije v tenisu do 14 let - kvalifikacije
8. 5.	Uradni začetek sezone na zunanjih igriščih TRC Jezero
8. 5.	Zaključek smučarske sezone - smučarski klub
9. 5.	Teniški turnir za rekreativce
17. 5. do 23. 5.	ERINI dnevi
29. 5.	Zavarovalnica Triglav - športne igre
29. in 30. 5.	Državno prvenstvo radijsko vodenih modelov FSR ECO, MONO HYDRO
30. 5.	Teniški turnir ŠTK za člane kluba

Manjkali ste!

Zanimivo je, da imajo programi medicinsko-preventivnega oddiha v našem podjetju 11-letno tradicijo, pa so organizatorji šele lani prišli na idejo, da bi udeležence teh programov enkrat na leto povabili tudi na ples. Kakorkoli že, lani ob 10-letnici preventivnih oddihov je bil 1. ples, letos pa 2. In ta je bil v soboto, 27. marca, v Restavraciji Jezero.

Manjkalo je veliko tistih, ki so bili v "preventivi", kot udeleženci sami skrajšano imenujejo sicer zelo dolgo ime: program medicinsko-preventivnega oddiha. Nihče se, seveda, ni vprašal, zakaj jih ni bilo, kot se proti jutru tudi nihče ni spraševal, zakaj je prišel. Za takšna vprašanja enostavno ni bilo časa.

Sestavljalci in voditelji programa - Jožica Peterlin, Drago Seme in Drago Kolar - ter odlični ansambel Petovio so poskrbeli, da so vsi preventivci zelo malo sedeli, zato pa bolj telovadili in plesali, česar pa so tako vajeni že iz preventive. Nihče tudi nič ni imel proti temu in za nobeno družabno igro nikogar ni bilo treba vleči na prizorišče. Ponujali so se sami, sproščeno sodelovali, se veselili nagrad in uživali. Ja,

tudi nagrade niso bile kar tako: družabne igre, majice, kape, rože, usnjeni izdelki, nahrbtniki, torta, kosilo... vse do vikend paketa za dve osebi v Kranjski Gori. Splačalo se je sodelovati, če drugače ne, vsaj s preverjanjem, ali se izžrebane številke ujemajo s tisto na kupljeni vstopnici.

Kot že zapisano, je 2. ples preventive izzvenel proti jutru. Časa je bilo skoraj premalo, saj še niso prišle na vrsto vse igre in vse najbolj popularne pesmi, in kot bi hotel kdo nagajati, je bila ravno tista noč za eno uro krajša. Energije in volje je bilo še veliko, zato jo bo treba porabiti v letošnjih programih preventive in, seveda, na 3. plesu preventive!

Diana Janežič

MEH ZA SMEH

Novi zvoki

Vnuk povabi dedka v svojo sobo, da prisluhne njegovi novi plošči. Med predvajanjem skladbe ga vpraša: "Dedek, si že slišal kdaj kaj takšnega?"

"O ja, sem. Ko sta nekoč trčila to-vornjak, poln steklenic, in to-vornjak, ki je peljal živino v klavnico!"

Žemljice

V pekarno stopi stalna stranka: "Gospod, vaše žemljice so zadnji čas čedalje manjše in manjše, tako da lahko že celo žemljico vtaknem v usta!"

Pek zviška premeri ogorčeno gospo: "Gospa, ali res mislite, da so tega krive moje žemljice?"

Prava smer

Tone drvi po avtocesti in posluša radio: "Posebno opozorilo! Po avtocesti E5 vozi z veliko hitrostjo voznik v nasprotno smer..."

"Pa ne eden, vsi!" se hučuje Tone.

Zanesljiv

Šef pokliče domov in ženi sporoči, da bo zaradi neodločljivega dela prišel zelo pozno domov. Klic se ponovi tudi naslednji večer.

In ko se mora nesrečna žena še tretji večer zadovoljiti s takšnim sporočilom, ga zaskrbljeno vpraša: "Ali se lahko zanesem, da boš res pozen?"

Postava

Prijatelja se po nekaj letih srečata in si izmenjata novice.

"In tvoja žena? Ima še vedno tako čedno postavo kot nekoč?"

"Še več kot to! Podvojila jo je!"

Zdravje je največja vrednota

Hoja za zdravje

Življenje je v naših predstavah in tudi sicer povezano z gibanjem. Vse, kar je živo se giblje in bolj, kot je živo, živahnejše je gibanje. Kako neizmerno veseli smo, ko se je naš otrok prvič postavil na noge in kako ponosni, ko je napravil prvi samostojni korak - tako težko pričakovan trenutek, ki je zaznamoval čas, ko je pričel aktivno raziskovati in osvajati svet okoli sebe. Hoja je bila sprva negotova, kaj kmalu pa je postala povsem stabilna in v neizmerni želji po gibanju kar prepočasna. Vse pogostejše jo je zamenjal tek.

Zaradi neusmiljene tekme s časom pa z leti na žalost noge zamenja avtomobil. Naše gibanje postane tako vse skromnejše. Ob dodatno neustrezni prehrani in slabih razvadah čedalje pogostejše zbolevamo in umiramo za boleznimi ateroskleroze – možgansko kapjo ali srčnim infarktom.

V želji, da bi z načrtovano telesno aktivnostjo kar najbolj poskrbeli za svoje telo in zdravje, je hoja predolgo neupravičeno veljala za neuporabno lahko vajo, še posebej, če so jo nekritično primerjali z ostalimi atletskimi aktivnostmi. Nikakor ni moč primerjati ležernega sprehoda po obilni večerji z olimpijsko hitro hojo s skoraj 16 km/uro. Redna hoja je lahko pojem dolgega in zdravega življenja, del občutljivega programa za izgubo telesne teže ali vrhunska tekmovalna aktivnost. Hoja je užitek in ljudje vseh starosti jo praviloma lahko izvajajo, z zelo majhno nevarnostjo poškodb.

Ameriška študija hodcev in tekačev (eni so 28 tednov redno hodili, druga skupina pa je redno tekla) je pokazala, da so vsi pridobili na telesni zmogljivosti. Med hodci je bilo manj poškodb, kar je nedvomno posledica manjših sil, ki so ob izvajanju telesne aktivnosti delovale na telo. Učinek vaje je bil sicer nekoliko manjši, vendar ne nepomemben.

Tako nam lahko hoja pomaga izgubljati ali vzdrževati ustrezno telesno težo, manjša ogroženost za srčno žilne ali druge kronične bolezni, manjša stres, izboljša naš

izgled, poveča vitalnost, v njej pa lahko varno uživamo vsak dan.

Za dosego uspeha je potrebna izpolniti dva pogoja: rednost in učinkovitost. Najboljša pot za ohranitev zdravja in dvig telesne zmogljivosti s hojo je, da ta postane del vašega slehernega dne, da doseže svoj namen, pa mora biti tudi ustrezno intenzivna. Odgovor o intenzivnosti dobimo s sledenjem srčnega utripa.

Primarno gorivo, ki ga mišice uporabljajo ob svojem delu, je kisik. V mišice pride s pomočjo krvi. Srce kot črpalka potiska kri iz pljuč, kjer kisik dobimo iz zraka, v mišice, kjer kisik zgori kot gorivo ter jo nato vrača ponovno v pljuča. Težje kot je naše delo, več goriva potrebujejo mišice in hitreje mora srce potiskati s kisikom bogato kri v mišice. Tako nam naš srčni utrip pove, kako težko delamo in kakšna je poraba kisika. Visok srčni utrip tako pomeni visoko porabo kisika in hkrati tudi težko delo.

In kakšen naj bo naš ciljni srčni utrip? Praviloma je odvisen od naše starosti, nekaj malega tudi od naše trenutne telesne pripravljenosti. Najbolj natančen odgovor bomo dobili, če bomo pri zdravniku opravili ergometrično testiranje (na kolesu ali tekočem traku). Pogosto si pomagamo kar s tabelami, kjer odčitamo vrednosti našega maksimalnega srčnega utripa (MSU).

Uporabljamo tudi preprosto formulo:

Moški: $MSU = 220 - \text{starost}$

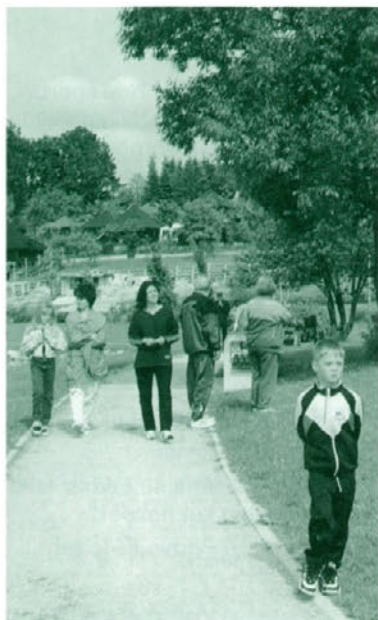
Ženske: $MSU = 226 - \text{starost}$

Nekateri avtorji priporočajo, da upoštevamo še vrednost jutranjega srčnega utripa, vendar to izračun nekoliko zakomplicira. Podobno kot pri Cooperjevem testu so Skandinavci standardizirali tudi test s hojo (dvokilometrski hoja).

Na intenzivnost hoje vpliva tudi naša odločitev, kaj želimo s hojo doseči!

1. Hoja za zdravje

Znižati krvni tlak in vrednost holesterola; upočasniti nastanek osteoporoze,

zmanjšati ogroženost za srčno žilnimi boleznimi, sladkorno boleznijo in drugimi kroničnimi boleznimi (vključujoč tudi nekatere neoplazme); izboljšati splošno počutje.

Poskušajmo hoditi 30 minut dnevno in ob tem dosežemo 50 do 60% MSU.

dan	čas v minutah	% MSU
nedelja	30	55
ponedeljek	30	50 - 60
torek	40	50 - 60
sreda	15	60
četrtek	30	60
petek	45	50 - 55
sobota	30	55

Tako zastavljen program hoje dokazano izboljša naš izgled, poveča izgorevanje energije, pospeši presnovo, krepi srce, zniža holesterol, odpravi stres, zmanjša ogroženost za srčno žilne bolezni, povišan krvni tlak in sladkorno bolezen, zmanjša nevarnost nastanka nekaterih rakastih obolenj, prepreči izgubo kostne mase in izboljša naše psihične funkcije.

2. Kontrola telesne teže

Z nekoliko več hoje, ki naj bo tudi rahlo intenzivnejša, lahko dosežemo vse pozitivne učinke na zdravje. Večje delo mišic zahteva več energije, kar nam pomaga pri ohranjanju ali kontroli telesne teže.

Dnevno potrebujemo 45 do 60 minut hoje, ob tem pa moramo dosežati 60% MSU.

3. Aerobni fitnes

Z redno živahno hojo dosegamo polno zdravje, ohranjamo idealno telesno težo, hkrati pa skrbimo tudi za trening srca in žilja ter ohranjamo ustrezen mišično napekost.

Trikrat tedensko moramo pospešiti korak, da dosežemo 70 do 80% MSU v trajanju od 20 do 60 minut, ostale dni pa izvajamo lahkotnejšo hojo, s katero kontroliramo telesno težo.

4. Atletski nastop

Zahteva tedensko tri ali več dolgih intenzivno hitrih hoj, ki poleg vseh naštetih pozitivnih učinkov pripravijo telo tudi na visoke tekmovalne zahteve, kot jih predstavlja tekma v hitri hoji. Intenzivnosti hoje mora slediti tudi srčni utrip, ki naj trikrat tedensko presega 80% MSU.

Vsi hodci, neodvisno od naše starosti in telesne pripravljenosti, bomo z redno hojo nedvomno ohranjali svoje zdravje. Sama odločitev za hojo ne zahteva velikih investicij. Potrebujemo le voljo in seveda čas. Najlepše je hoditi po naravi, gozdnih stezicah ali gorski poteh. V deževnih dneh pa lahko izberemo tudi fitnes in tekoči trak.

Čeprav hoja praviloma ne povzroča okvar, pa je lahko hoja z neustrezno tehniko povzroča neustrezne obremenitve sklepov in mišic. Hodimo vzravnan. Pogled naj bo usmerjen naprej, glava vzravnan, vrat sproščen. Nikar se ne sklanjajmo in povzročajmo grbe.

Sprostimo ramena, spustimo jih navzdol in nazaj in nikar jih ne vlečimo skupaj. Nežno napnimo trebušne mišice in zravnajmo spodnji del hrbta. Korak naj bo raven in prav dolg. Enostaven test: stopali imamo skupaj, v gležnjih se nagnemo naprej in nato z eno nogo ujamemo sebe.

Ključ do uspeha je le uresničitev odločitve, da postane hoja naša vsakodnevna navada in potreba.

Upoštevanje nasveta, da ob hoji vedno ostanemo v mejah svojega ciljnega srčnega utripa, bo preverjeno vodilo k uspehu. Pridobili bomo na telesni zmogljivosti in nikoli ne bomo pretrenirani. Sicer pogoste bolečine po mišicah dan po treningu bodo za nas ostale neznanka. Iz tedna v teden se bomo počutili bolje. Hitrost hoje bo spontano naraščala, naš srčni utrip pa bo ostajal v pričakovanih mejah.

V mirovanju nam bo srce hitreje dosegalo izhodiščni utrip, kar bo nedvomen dokaz, da je pridobilo na moči.

Zberite voljo, odprite vrata in stopite v naravo! Za zdravje, zase!

Janez Poles, dr. med.- internist

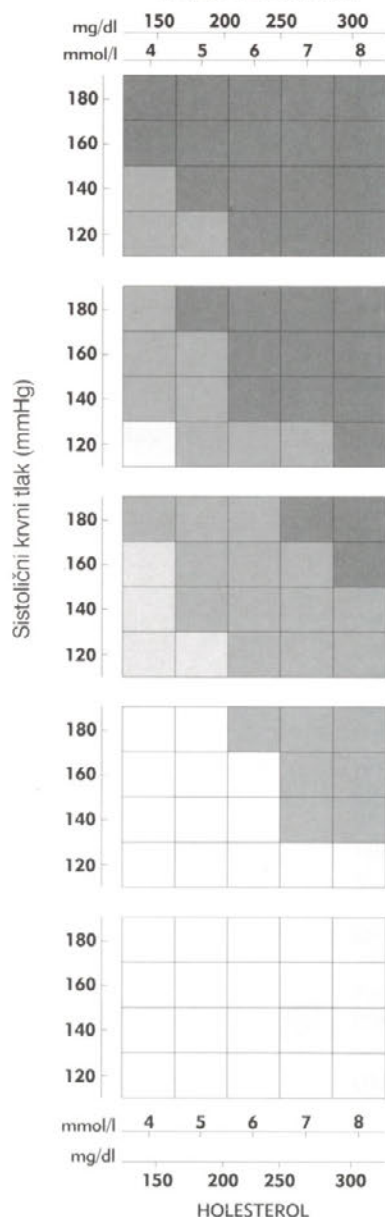
TABELA KORONAR

Primarna
koronarn

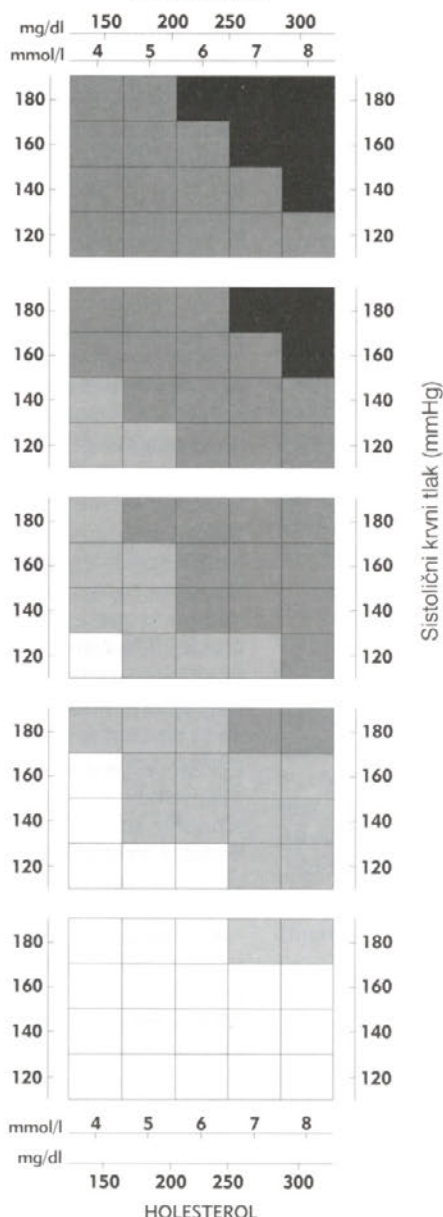
MOŠKI
Ogroženost s koronarno boleznijo

Nekadilci

Kadilci

Ogroženost

Verjetnost koronarnega
dogodka v 10 letih

Zelo velika	> 40%
Velika	20 - 40%
Zmerna	10 - 20%
Blaga	5 - 10%
Majhna	< 5%

Primarna preventiva koronarne bolezni

V zadnji številki Rudarja smo se seznanili s posodobljenim priporočilom za preventivo koronarne bolezni. Dolgujemo Vam še **tabelo koronarne ogroženosti**, ki je zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti.

Tabelo uporabljamo za določanje koronarne ogroženosti pri osebah, ki nimajo simptomov koronarne bolezni ali druge oblike aterosklerotične žilne bolezni. Bolniki s koronarno boleznijo so že zelo ogroženi in potrebujejo intenzivno spremembo življenjskega stila, pogosto pa tudi **zdravljenje z zdravili**.

Kako uporabljamo tabelo koronarne ogroženosti?

Za oceno globalne 10-letne ogroženosti za koronarni dogodek poiščemo ustrezno tabelo za spol, kadilski status in starost. Nato v tabeli poiščemo celico (kvadrat), ki je najbližje vrednosti posameznikovega sistoličnega krvnega tlaka (v mm Hg) in vrednosti celokupnega holesterola (mmol/l ali mg/dl).

Za zelo ogrožene opredelimo osebe, katerih 10-letna ogroženost s koronarno boleznijo presega 20%.

NE OGROŽENOSTI

preventiva
e bolezni

ŽENSKE

Ogroženost s koronarno boleznijo

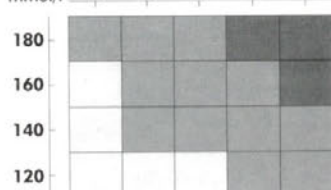
Ogroženost

Verjetnost koronarnega dogodka v 10 letih

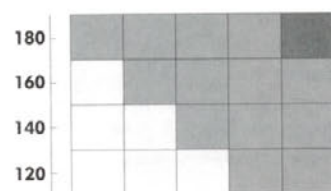
Zelo velika	> 40%
Velika	20 - 40%
Zmerna	10 - 20%
Blaga	5 - 10%
Majhna	< 5%

Nekadilke

mg/dl 150 200 250 300
mmol/l 4 5 6 7 8

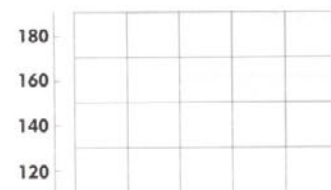
70
let

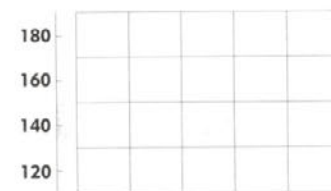
60
let

50
let

40
let

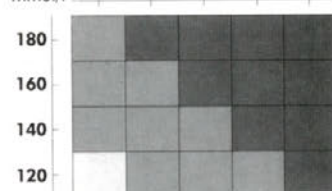

30
let

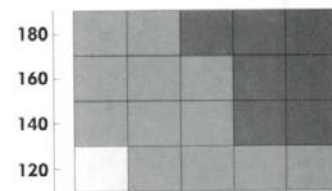
mmol/l 4 5 6 7 8
mg/dl 150 200 250 300
HOLESTEROL

Kadilke

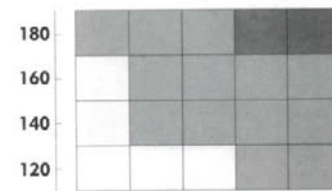
mg/dl 150 200 250 300
mmol/l 4 5 6 7 8

180
160
140
120

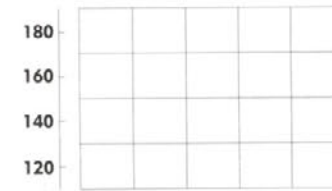
180
160
140
120

180
160
140
120

180
160
140
120

180
160
140
120

mmol/l 4 5 6 7 8
mg/dl 150 200 250 300
HOLESTEROL

Sistolični krvni tlak (mmHg)

Ogroženost s koronarno boleznijo je večja, kot jo razberemo iz tabel, pri osebah z:

- družinsko hiperlipidemijo;
- sladkorno boleznijo;
- družinsko anamnezo prezgodnje koronarne bolezni;
- majhnimi vrednostmi HDL-holesterola (pod 1 mmol/l pri moških in pod 1,1 mmol/l pri ženskah);
- povečanimi vrednostmi trigliceridov nad 2 mmol/l ali
- če se oseba približuje naslednji starostni skupini.

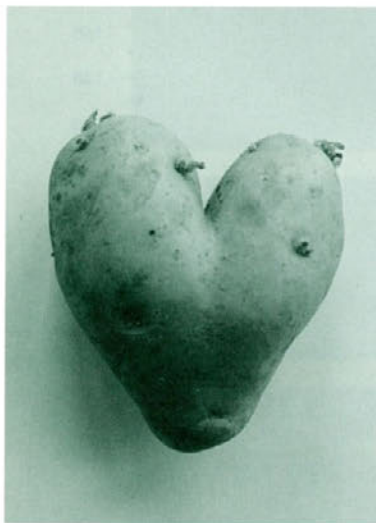
Za določitev relativne ogroženosti primerjamo posameznikovo kategorijo ogroženosti s kategorijami drugih oseb iste starosti. Iz tabel lahko razberemo tudi **učinek sprememb** vrednosti holesterola, kadiškega statusa in vrednosti krvnega tlaka. Prepričan sem, da ste že opredelili lastno ogroženost za koronarni dogodek in da boste storili vse, da bo le-ta kar najmanjša. Ne dopustite, da bi vas ogrožali cigaretni dim, holesterol in krvni tlak. Vredno se je potruditi in zaživeti drugače, saj gre za vaše življenje.

Janez Poles, dr. med.-internist

Od zelenja in šmarnic do rdečih nageljnov

Veselimo se 1. maja

Praznično ozračje na prvi majski dan je prastara ljudska kulturna značilnost, ki jo pozna ves indoevropski etnični prostor. 110 let je 1. maj tudi delavski praznik. Tudi ta praznik je, podobno kot jurjevo, povezan s čaščenjem cvetja, zelenja in drevja (majski mlaji). Prvi maj, ki so mu včasih rekli kar majski dan, je ponekod simboliziral začetek poletja, ker je bil že v pozni pomladi.

Prihaja maj - mesec ljubezni. In tudi v ljubezni je treba "imeti krompir".

Maju naj bi dala ime rimska boginja rasti Maia. Poleg osebnega imena zaznamuje še nadnaravne sile, ki jih izžarevata bogova Mitra - sonce in Varuna - mesec. Ime pomeni še materijo, snov. Maj je mesec, ko zemlja oživlja; povezan je z oživljanjem materije in zodiakalnim znamenjem Bika, ki pomeni element zemlje. Ta prastara pojmovanja so se ohranila tudi v krščanstvu, kjer je Kristusova mati Marija poleg matere tudi materija (ista beseda) in ji je zato posvečen ves mesec maj - šmarni maj.

Pri nas so ponekod za prvi maj poznali podobne šege kot drugod; na primer izbiranje majske kraljice, prižiganje kresov, krašenje vhodnih vrat, vozov in živine z zelenjem, **postavljanje mlajev**. Slednji običaj je še danes najbolj razširjen. Na Slovenskem so za prvi maj postavljali smreke, breze, topole in bore. Smrekov mlaj je imel

navadno na vrhu bunko in zastavo, pod smrekovino na vrhu pa na deblo, ovito z bršljanom, pritrjen venec iz cvetja in zelenja. Vasi so med seboj tekmovala, katera bo imela lepši mlaj. Zato so ga fantje ves mesec maj noč in dan stražili, da ga ne bi ukradli, ko pa so ga podrli, so les prodali, izkupiček pa zajedli in zapili.

Prvi maj je tudi prvi dan **šmarnic**, globokih verskih čaščenj Marije. Šmarnice (šmarno, šmaren iz okrajšave sv. Marija) so vsakodnevna majniška večerna pobožnost v čast Marije in knjige s potrebnimi premišljevanji. Ime za oboje je ustvaril J. Volčič leta 1855, vendar so šmarnice obhajali že prej. V tem času so z majniškimi cveticami, šmarnicami, okrašene vse cerkve in kapele. Zanimivo je, da si v Franciji, v Parizu, ljudje za prvi maj darujejo šmarnice.

Prvi maj je tudi **mednarodni praznik dela**, simbol solidarnosti delavskega razreda. Njegova zgodovina se je začela v Chicagu v ZDA leta 1886, ko so delavci postavili zahtevo po 8-urnem delovnem času. Policija je upor delavcev krvavo zadušila. Na prvem kongresu II. Internacionalne v Parizu leta 1889 je bilo sklenjeno, da se vsako leto v spomin na čikaške delavce 1. maja organizirajo množične demonstracije in stavke. Danes je 1. maj v večini držav državni praznik.

Praznovanje so sprva širile socialno-demokratske stranke, sčasoma pa ga je prevzel ves industrijski svet. K vpeljevanju tega praznika na naša tla sta prispevala Majski spis (1898) in Prvi majnik (od 1899 dalje), časopisa, ki so ju izdajali socialni demokrati v Trstu in pozneje v Ljubljani. V Ljubljani so delavci prvi maj praznovali prvič že leta 1890. Praznovanje je sčasoma preraslo v delavske shode, kulturne prireditve, veselice in izlete.

Prastari pomen majskih obredij je pri nas zbledele in v sodobni rabi dobil novo vsebino in obliko. Danes se prvega maja ljudje z rdečimi nageljni v gumbnicah odpravijo na veselo druženje na bližnje vrhove, kjer prejšnji večer, 30. aprila, zagorijo kresovi.

iz Velike knjige o praznikih Damjana J. Ovsca

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Območna organizacija Velenje

vas vabi

NA TRADICIONALNO PRVOMAJSKO SREČANJE NA GRAŠKO GORO

v soboto, 1. maja!

Program praznovanja:

- jutranje budnice Pihalnega orkestra Premogovnika Velenje, Pihalne godbe Šoštanj in Godbe na pihala Zgornje Savinjske doline v Velenju, Šoštanju, Šmartnem ob Paki, Mozirju, Nazarjah, Ljubnem, Lučah, Gornjem Gradu in Solčavi,
- ob 11. uri kulturni program na Graški Gori, slavnostni govornik župan mestne občine Velenje Srečko Meh,
- ob 11.30 polaganje cvetja k spomeniku Nošenje ranjencev,
- ob 12.30 trim pohod z Graške Gore na Jesenjakev hrib,
- od 11.30 do 17.00 ples, družabne in športne igre; za dobro razpoloženje bosta skrbela ansambla Sredenšek in Gaj,
- ob 17. uri zaključek prireditve.

Avtobusi bodo vozili:

- iz Velenja do Plešivca ob 8. uri vsakih 30 minut s postajališč Pesje, Foitova, Gorica, Bevče, nama, Trznica in Rudarski dom;
- iz Šoštanja do Plešivca ob 9. uri z avtobusne postaje;
- iz Mozirja do Plešivca ob 9. uri z avtobusne postaje;
- iz Plešivca nazaj med 15. in 17. uro.

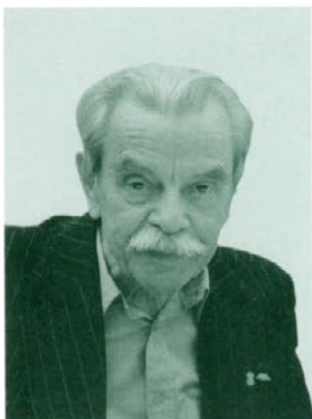
V primeru dežja prireditve odpade!

Ob 110-letnici praznovanja 1. maja vam čestitamo!

V spomin

Mirku Bizjaku

direktor REK med leti 1974 in 1980

Mirko Bizjak se je rodil leta 1920 v Pribišju pri Črnomlju. Maturiral je 1938. leta na novomeški gimnaziji in se istega leta vpisal na ljubljansko montanistiko. Zaradi vojne je šolanje leta 1941 prekinil in ga nadaljeval šele po njej.

Z začetkom italijanske okupacije zahodnega dela Slovenije se je v Beli Krajini vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Že avgusta 1942. leta so ga Italijani aretirali in odvedli v internacijo v Italijo. Do kapitulacije Italije septembra 1943 je bil Bizjak v taboriščih v Gonarsu, Monigu in Visci. V zadnjem taborišču je ob kapitulaciji organiziral partizansko četo in se z njo pridružil Zahodnoprimorskemu odredu v Goriških brdih. Sprva je bil komisar v četi, ob koncu vojne pa že pomočnik politkomisarja IX. korpusa, nato pa še komisar tržaškega in nazadnje še vipavskega vojnega področja.

Poleti 1945. leta je bil Bizjak demobiliziran, odšel je v Moravsko Ostravo in tam leta 1947 diplomiral za inženirja montanistike. Kot je bilo običajno s slovenskimi študenti na Češkem, je tudi Bizjak pripeljal iz Ostave ženo Čehinjo.

Po diplomi je mladega inženirja pot zanesla v Srbijo. Začel je pri rudniku Bor, kjer je bil do leta 1951 upravnik jame in površinskega kopa. Jeseni tega leta je bil postavljen najprej za upravnika novonastajajočega rudnika pirita v Majdanpeku, kasneje za njegovega ravnatelja. Rudnik pirita je bil leta 1954 likvidiran, začele pa so se pospešene raziskave nahajališča bakra, ravno tako v Majdanpeku. Mirko Bizjak je kot ravnatelj rudnika bakra Majdanpek začel in končal prvo fazo izgradnje, to je do začetka obratovanja junija 1961. leta.

Nato je sodeloval pri združitvi rudnikov Majdanpek in Bor v "Rudarsko-topioničarski bazen Bor" in bil do leta 1965 glavni ravnatelj tega bazena.

Po letu 1965 je bil najprej tajnik sekretariata za ekstraktivno industrijo pri Gospodarski zbornici Jugoslavije v Beogradu, od leta 1969 do aprila 1974. leta pa vodja predstavništva GZ Jugoslavije za Belgijo in Luksemburg.

Po prihodu iz Belgije je Mirko Bizjak v Velenju prevzel dolžnosti glavnega ravnatelja Rudarsko-elektroenergetskega kombinata. To dolžnost je opravljal do konca januarja 1980. leta. Do junija 1983. leta je pri REK opravljal še dolžnost svetovalca, nato pa se je upokojil. Po upokojitvi se je nekaj časa zadrževal v Velenju, nato pa je odšel k sinu v Beograd in se leta 1994 ponovno vrnil v Velenje.

Zahvala

Ob smrti mojega očeta

Antona Lepka

se iskreno zahvaljujem sindikalni podružnici Strokovnih služb za darovani venec, delavcem Premogovnika za vsa izrečena sožalja, še posebej pa sodelavcem službe Informatika za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Vladimira Lepko

Zahvala

Ob smrti moje mame

Dobrinke Maksimovič

se zahvaljujem za vso pomoč in izrečena sožalja sindikalni podružnici Strojne dejavnosti in sodelavcem Jamske strojne službe.

Radivoje Kovačević

Celje - skladišče

D-Per
65/1999

5000006995,3

COBISS

TURISTIČNO REKREACIJSKI CENTER JEZERO

Enega najlepših in največjih športnih centrov v Sloveniji najdete v bližini modernega poslovnega središča Velenje.

Ni pomembno, kako se rekreirate, s katerim športom se radi ukvarjate. Na obalah modrozelenih velenjskih jezer, se boste srečali s pestro ponudbo možnosti za zdrav načina življenja. Zaradi naravnega okolja je center priljubljen med rekreativnimi športniki, primeren pa je tudi za izlete. Tudi vrhunski športniki poznajo objekte in naprave TRC Jezero, saj so se mnogi med njimi prav v tem centru pripravljali na tekmovanja in tu dosegli svoje največje uspehe.

teniški center

fitnes studio

mestni stadion

turistično jezero

konjeniški center

tekaške proge ob jezerih

avtokamp Jezero

avtokamp Jezero

center vodnih športov

otroško igrišče

restavracija Jezero

NARAVA ŠPORT, ZABAVA

Turistično rekreacijski center Jezero - Bela dvorana
Simona Blatnika 24, 3320 Velenje
tel.: (063) 861-820, 853-312, int. 16-75
fax: (063) 854-196